

NİSAN
2014
20. YIL
ÖZEL SAYI

kadınlarla mor bülten

**DAHA EŞİT VE ÖZGÜR NİCE 20 YILLARA DAYANIŞMAYLA BÜYÜDÜK
BİTMEK BİLMİYEN İNADIMIZ VE UMUDUMUZ SAHİLE VURAN DENİZYILDIZLARI
KİHEP AYNASINDAN KENDİNE BAKMAK SANA HOŞÇAKAL DEMEYECEĞİM**

KADININ İNSAN HAKLARI
YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ

20 Yılı Geride Bırakırken...

İpek İlkaracan

Demek Kurucu Üyesi

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği'ne uzun yıllardır gönül vermiş üyelerinden biri olarak, Derneğin 20. yılını devirdiğini görmek büyük bir gurur kaynağı.

Bir STK'nın yaşam döngüsündeki evreleri, Andrews *(2007) beş aşamada değerlendiriyor:

- Hayal et ve ilham ver;
- Kur ve çerçeveselendir;
- İnşa et ve büyüt;
- Üret ve sürdür;
- Gözden geçir ve yenile.

1990'ların başları, Leyla Gülçür ve ben New York'ta UNIFEM ve IWTC ile, Pinar İlkaracan ise Berlin'de bağımsız bir kadın sığınmaevi ile çalışıyoruz. Dönem dönem bir araya geliplerimizde, mevcut deneyimlerimizden aldığımız ilham ile, Türkiye'de alanda kadınlarla güçlendirme çalışmaları geliştirecek ve savunuculuk yapacak bağımsız bir kadın örgütü hayal ediyoruz. 1993 sonunda Leyla ve Pinar, İstanbul'da Kadının İnsan Hakları Projesi adı altında bu hayali bir girişime dönüştürerek ikinci evreyi gerçekleştiriyorlar. 1990'ların ortalarında önce Karin Ronge ve ben; sonra Gülşah Seral, gruba tam zamanlı katılıyor. "İnşa et ve büyüt" aşaması ekibin güçlenmesi ile patlama yaşıyor. KİH-YÇ, gerek araştırma temelli yerel, ulusal, uluslararası düzeylerdeki savunuculuk çalışmalarıyla, gerek Türkiye'de ve bölgede bir ilk olarak geliştirdiği kapsamlı güçlendirme programı Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı KİHEP (1995'te ilk başladığında Kadınlar için Okur Yazarlık Programı KİYOP) ile, gerek Türkçe ve İngilizce (kısmen Almanca ve Arapça) yayınları ve görsel materyalleriyle dinamizmini yitirmeden kurumsallaşiyor. Türkiye'de kadınlar arasında ve Türkiye dışındaki kadın örgütleriyle iletişim ve dayanışma ağlarının kurulmasını destekleyerek ulusal ve uluslararası kadın hareketinin önemli bileşenlerinden biri haline geliyor.

2000'li yıllardan itibaren Derneğin "üret ve sürdür" ve "gözden geçir ve yenile" aşamalarını takip ettiğini söyleyebiliriz. KİH-YÇ bir yandan üretmeyi sürdürmeye, gözden geçirmeye ve yenilenmeye devam ederken, dönem dönem hem maddi hem de insan kaynaklarındaki kısıtlar altında sancılı dönemler de geçirdi. Kimimiz diğer şehir veya ülkelerdeki kadın örgütleriyle çalışmak, kimimiz farklı çalışma alanları denemek için tam zamanlı ekipten ayrılsak da çoğumuz bağlarımızı hiç koparmadık, zaman içerisinde ekip giderek

Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği ilk Eğitici Eğitimi fotoğrafı. (KİH-YÇ Arşiv - 1998)

KİHEP Ankara Toplantısı, İpek İlkaracan (KİH-YÇ Arşiv - 2009)

zenginleşerek büyüdü. Pinar İlkaracan, Leyla Gülçür, Karin Ronge, Gülşah Seral, Nigar Karacık, Liz Amado, Efsa Kuraner, Irazca Geray, Evre Kaynak, Fulya Ayata, Roza Erdem, Saba Esin, Ebru Batık, Selen Lermioğlu, Şehnaz Kıymaz, Derya Kaya ve Zelal Ayman kadın hareketindeki ve sivil toplumdaki değerli deneyimleriyle KİH-YÇ'yi kucaklayan ekipte yerlerini aldılar. Esra Başak ve Gonca Gürsoy, Dernek Yönetim Kurulu ve Denetleme Kurulu üyeleri olarak çok önemli desteklerini esirgemediler. 20. yılımızı doldururken Dernek ekibine yeni katılan Merve Ağın, Ayça Üzelgün Tekeli, Nebahat Yalçın Kaya ve Melis Gülçehre hoşgeldiler.

Ve tabii ki sahada sayıları 192'yi bulan çok değerli KİHEP grup yönlendiricilerimiz, özellikle de yıllardır hiç kesintisiz olarak pek çok KİHEP grup açmış muhteşem çalışma arkadaşları olarak uzun soluklu işbirliklerimizle "üret ve sürdür" evresinin en önemli destekçileri oldular.

Bu yazıya "20 yılın gururu" diye başlarken, bu süre acaba kurumların ortalama yaşam ömrü açısından ne ifade ediyor diye kafama takıldı, küçük bir araştırma yaptım. Özel sektörde şirketlerin ortalama yaşam ömrüne dair yapılmış pek çok çalışma var. Örneğin, yeni bir araştırma, ABD borsa endeksi S&P 500'de temsil edilen şirketlerin ortalama yaşam ömrünün 15 yıla kadar gerilediğini gösteriyor; başka bir araştırma yeni kurulan her iki şirketten neredeyse bir tanesinin onuncu yılını göremeden kapandığına işaret etmekte. STK'ların ortalama yaşam ömrü için benzer bir istatistik bulamadım. Ancak Türkiye'deki kadın hakları örgütleri açısından düşünüldüğünde, Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği, 1990'da kurulan Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı ile birlikte hala aktif çalışmaya devam eden uzun soluklu STK'lardan biri. Aradan geçen 20 yılda, KADER, Uçan Süpürge, Filmmor, VAKAD, Çanakkale ELDER, KEİG, Amargi, KAGİDER, SFK, İFK, KADAV, EŞİTİZ, CEDAW-STYK gibi kadın grupları ve örgütleri ile kadın hareketi giderek çeşitlendi, güçlendi. Türkiye'de kadınların insan haklarının ve demokrasinin gelişmesi, şiddetten arındırılmış bir toplum yapısının oluşması için verilen soluksuz mücadelelerle, bu örgütler ve gruplarla dayanışma içinde büyük başarılarla imza atıldı. KİH-YÇ açısından bu kazanımlara ilişkin son 20 yılın bazı önemli dönüm noktalarını başlıklar halinde sıralamaya çalıştık.

KİH-YÇ'nin ve Türkiye'deki kadın hareketinin bir parçası olmaktan büyük onur duyuyorum. Daha nice mücadeleler bizi bekliyor; kadın hakları savunucuları olarak bizim için "bu daha başlangıç" olmasa da "mücadeleye devam!"

* Andrews, B. (2007). Nonprofit Life Stages: Knowing What's Normal and What's Next. http://www.fieldstonealliance.org/client/tools_you_can_use/10-17-07_five_life_stages.cfm

KİH – YÇ'NİN 20 YILINDA DÖNÜM NOKTALARI:

- 1993: Kuruluş
- 1995: Artık Dur Demenin Zamanı Geldi! – Türkiye'nin ilk aile içi şiddet belgeseli
- 1995: KİHEP Ümraniye ve Gülsuyu ilk pilot denemeler
- 1995- 97: KİHEP Eğitici Eğitimi El Kitabı ve Grup Çalışması için Eğitim Materyalleri paketinin geliştirilmesi ve yayınlanması
- 1997: KİHEP Antep, Diyarbakır, Urfa ikinci pilot denemeler
- 1997: BM CEDAW'da KİH-YÇ tarafından Türkiye adına ilk gölge raporun sunulması
- 1997- 98: Aile içi şiddete karşı ilk koruma emri (4320 No.lu Kanun) için savunuculuk çalışmalarının yapılması
- 1998: SHÇEK ile, KİHEP'in Toplum Merkezleri'nde uygulanmasına yönelik işbirliği protokolünün imzalanması
- 2000 – 2004: KİHEP'li kadınlar tarafından ilk kardeş örgütlerin kurulması; Çanakkale ELDER ve VAKAD
- 2001: Asya ve Ortadoğu ülkelerinde örgütlenen Müslüman Toplumlar Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu'nun (CSBR) kurulması ve bölgesel savunuculuk çalışmaları yapılması
- 2002: KİHEP'in mahalli kadın gruplarının yanı sıra belirli meslek gruplarıyla (kadın polisler, sağlık görevlileri, öğretmenler, STK temsilcileri) uygulanmaya başlanması

- 2002: KİHEP için yerel kadın örgütlenmeleri ve belediyeler gibi yapılarla kurumsal ortaklıkların başlaması
 - 2002-2005: Kadın Bakış Açısından TCK Reformu Kampanyası için TCK Kadın Platformu'nun kurulması
 - 1994 : BM Kadının Statüsü Komisyonu'ndaki savunuculuk çalışmalarına başlanması
 - 2005: Türkiye'de CEDAW Gölge Rapor sürecinin başlatılması ve BM CEDAW'da ikinci gölge raporun sunulması
 - 2005: İş ve Aile Yaşamını Uzlaştırma Politikaları Araştırması ve savunuculuk çalışması
 - 2006: KİH-YÇ'nin KEİG Platformu'nun kurucuları arasında yer alması
 - 2008-2010: İş ve Aile Yaşamını Uzlaştırma Politikaları Araştırması, yayınlar ve savunuculuk çalışmaları
 - 2009: ILO ve İŞKUR gibi kurumlar ile yeni kurumsal ortaklıkların kurulması ve geliştirilmesi
 - 2010: CEDAW'da üçüncü gölge raporun sunulması
 - 2011-2012: Yeni Şiddet Yasası konusundaki savunuculuk faaliyetlerinin yürütülmesi
- Ayrıca, sayısı 100'ü geçen yayın ve görsel materyaller, araştırma kitapları, kitapçıklar gibi materyallerin üretimine devam edilmesi
- 2014: KİHEP 52 ilde 192 eğitici ile yaklaşık 12.000 kadına ulaştı ve pek çok farklı ildeki yerel kadın örgütlenmelerine vesile oldu, destekledi, güçlendirdi.

Başlangıcımıza Tarihsel Bir Bakış

Leyla Gülçür

Demek Kurucu Üyesi

1990'ların başlarında, New York'ta uluslararası kadın örgütleriyle çalışırken, İpek ve Pinar İlkkaracan'la dönem dönem bir araya gelişlerimizde, mevcut deneyimlerimizden aldığımız ilham ile Türkiye'de bir kadın hakları projesi kurma fikrini geliştirdik. Pinar, İpek ve ben, daha sonra Kadının İnsan Hakları Projesi olarak adlandırılacak KİHP'i proje bazlı bir girişim olarak Aralık 1993'te kurduk. O zaman, her birimiz aktif olarak uluslararası kadın hareketinin içinde yer alıyorduk: Pinar Avrupa ve özellikle Almanya'daki kadın grupları ile yaptığı çalışmalarla; ben, uluslararası kadın dayanışma ağı Müslüman Yasaları Altında Yaşayan Kadınlar (Women Living Under Muslim Laws - WLURL) ile yaptığım çalışmalarla.

Uluslararası Kalkınma ve Araştırma Merkezi (IDRC) ile birlikte aldığımız küçük bir hibe sayesinde, Pinar ve ben İstanbul'a döndük – o Berlin'den

ve ben New York'tan. İlk önemli faaliyetimiz, WLURL tarafından 25 Müslüman ülke ve topluluğu kapsayan uluslararası bir girişim olan Kadın ve Hukuk Projesi'nin Türkçe bölümünü oluşturmaktı. O zaman aldığımız hibe çok küçüktü, sadece Pinar, ben ve bir stajyerdik. Pinar'ın evinden ve bir arkadaşın Anadolu yakasındaki ofisinden çalışıyorduk, ta ki 1995'te Suadiye'deki kendi küçük ofisimize taşınana kadar.

Başlangıçta, sınırlı kaynaklarımızı hemen hemen tümüyle bu uluslararası girişimin Türkçe bölümünü oluşturmak için kullandık. Ama birkaç ay içinde, Kadın ve Hukuk Projesi'ni araştırma ve dokümantasyon alanı dışında, o dönem Türkiye'deki kadınların özel ihtiyaçları konusunda genişlettik.

Her ikimiz de geçmişte kadın hakları konusunda, uluslararası ağlar ve savunuculuk alanlarında pek çok çalışma yapmıştık ve KİHP için vizyonumuz başlangıçtan itibaren iki yönlü bir strateji uygulamak ve koordine etmek oldu.

İlk stratejimiz ulusal düzeyde şekillendi: Çabamızı, Türkiye sınırları dâhilinde farkındalık yaratmak, politik bir hareketin inşasını sağlamak ve yerel/ulusal düzeyde savunuculuk faaliyetleri yürütmek alanlarında yoğunlaştırdık. İşe diğer kadın örgütlerine ulaşarak başladık; Mor Çatı ve diğer birçokları ile işbirlikleri kurduk. Savunuculuk çalışmalarımıza olumlu yanıtlar verecek ortaklar bulmak amacıyla o zamanlar Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı'na, Sağlık Bakanlığı'na ve diğer farklı hükümet organlarına ulaştık. Kadınların uğradığı insan hakları ihallerini araştırmaya, belgeler toplamaya ve savunuculuk faaliyetleri yürütmeye devam ettik. Kadına yönelik şiddet ve kadının aile içindeki karar alma gücü konularında bir araştırma projesi üstlendik.

KİHP olarak katıldığımız 8 Mart eylemi. (KİH-YÇ Arşiv - 2002)

Daha sonraki süreçte Türkiye’de kadına yönelik erkek şiddetine ilişkin yasaları değiştirmek ve şiddet görmüş kadınların korunması konularıyla ilgili hükümete baskı yapmak amacıyla yürüttüğümüz savunuculuk çalışmaları için kullanılan bir kitap haline gelen; Pinar, ben ve Canan Arın’ın da yazarlarından olduğu Sıcak Yuva Masalı’ndan faydalandık. Seks işçisi göçmen kadınların yaşam şartlarını belgelemek için kendileriyle röportaj gerçekleştirdik. Bu röportajlar, daha sonra bu konu üzerinde çalışan uluslararası gruplar tarafından sıklıkla kullanılan bir rapor haline geldi. Bütün bunlar ışığında, Türkiye çapında yaygın bir şekilde uygulanan Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı’nın (KİHEP) içeriğine dair fikirler geliştirmeye başladık.

İkinci stratejimiz uluslararası düzeydeydi: Ülkelerarası/ bölgeler arası işbirliği ve bilgi alışverişini teşvik etmek... Bu amaçla dışarıya ulaşmak ve ulusal/uluslararası diğer gruplarla işbirliği içinde projeler yürütmek için hemen çalışmaya başladık. WLUML ile ilişkimiz; Asya, Afrika ve Orta Doğu ile Avrupa ve Amerika’daki kadın gruplarıyla bağlantı kurabileceğimiz bir zemin oluşturdu. Uluslararası bağlantı ve işbirliğinin güçlü olduğu o günlerde, Türkiye’deki kadın grup ve örgütlerinin sınırlı sayıda olmasına rağmen KİHP’in etkinliklerine hem ulusal hem de uluslararası düzeyde olumlu geribildirimler aldık. Bu olumlu dönüş sayesinde birçok resmi kuruluşla işbirliği yapma ve bu kuruluşların çalışmalarına katkıda bulunma konusundaki cesaretimiz arttı (Human Rights Task Force, Birleşmiş Milletler delegasyonu gibi). Ve bugüne kadar birçok faaliyet gerçekleşti. Müslüman Toplumlarında Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu (CSBR), BM Kadının Statüsü Komisyonu’ndaki temsiliyetimiz gibi... Bu faaliyetler, uluslararası

olduğu kadar ulusal düzeyde de diğer kadın gruplarıyla işbirliği içinde gerçekleşti ve ağ kurma, ülkeler arası değişim ve savunuculuk çalışmaları da Birleşmiş Milletler gibi uluslararası düzlemlerde örgütün ana hedeflerinden biri olarak yürütüldü.

KİHP’in doğuşunu, Türkiye’de feminist hareketin içinde filizlenmiş “ikinci dalga”nın bir parçası olarak görüyorum. İlk dalga, 1980’lerde başlamıştı ve daha çok yerel ve ulusal konular üzerine odaklanmıştı. Pinar ve ben, KİHP’i şekillendirdiğimizde vizyonumuz, daha önce başka bir grubun tam manasıyla yapmamış olduğu, ulusal ve uluslararası alanların keşiştiği bir grup yaratmak olmuştu. Bizler, ulusal söylemin içine “sivil toplum kuruluşu” kavramını katan feminist dalgaya dahildik. “Sivil toplum kuruluşu” kavramını nasıl Türkçe’ye çevirmemiz gerektiği konusunda Pinar ile yaptığımız tartışmaları hatırlıyorum, çünkü o dönemde bu Türkiye’de kullanılan bir terim değildi ve bu terimi acaba “hükümet dışı kuruluş” olarak Türkçe’ye çevirmek daha mı uygun olacaktı? Daha sonraları “sivil toplum kuruluşu” terimi Türkiye’de net olarak yer buldu.

Yirmi yıl sonra... KİHP, KİH-YÇ’ye dönüştü ve ülke genelinde yaygın olarak başarılı bir işbirliği ile proje ve programları hayata geçirdi, uluslararası platformlarda savunuculuk üstlendi, BM konferanslarına hükümet heyetleri ile katıldı, ulusal ve uluslararası ağların oluşturulmasına öncülük etti ve çok daha fazlası. Gelişen ve değişen Türkiye’nin ve dünyanın ihtiyaçları hakkında sorumluluk sahibi olan, örgütün çalışmalarını teşvik etmeyi devam ettiren ve KİH-YÇ içerisinde liderlik görevlerini üstlenen “yeni nesilden” son derece gururluyum.

DAHA EŞİT VE ÖZGÜR NİCE 20 YILLARA...

Liz Erçevik Amado

KİH-YÇ Danışmanı

Yirmi sene dile kolay; hele Türkiye’de bağımsız, feminist bir kadın örgütü için. Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler, örgütlenmenin önünde hâlâ ciddi

engeller olan bu ülkede, kadına karşı şiddet ve ayrımcılığın sürdüğü dünyada 20 yıldır kesintisiz olarak çalışmaya, haklarımız için mücadele etmeye devam ediyor. Bu kadar zamandır aralıksız ve bu derece etkin çalışarak uzun soluklu, kapsamlı çeşitli programlar ve faaliyetler yürütüyor. Türkiye’de ve dünyada bütüncül yaklaşımı ile farklı araçları ve mecraları bir arada kullanarak; üretrek, paylaşarak ve dayanışarak; çalışmalarını ve çabalarını yaygınlaştırarak; eşitlik ve özgürlük için, sürdürülebilir dönüşüm yaratmak için uğraşiyor.

Düşünüyorum da; Kadının İnsan Hakları kurulduğunda henüz Birleşmiş Milletler’de kadının insan hakları kavramı neredeyse yeni telaffuz edilmiş, Türkiye’de kadın hareketi büyük illerdeki birkaç bağımsız kadın örgütlenmesi ile henüz yeni canlanmaya başlamıştı. Yasalarda aile içinde eşitlik, kadınların şiddete maruz kalmadan yaşama hakkı bile yer almıyordu.

Benim KİH-YÇ ile tanıştığım 2002 yılında ise, Dernek birçok öncü araştırma ve savunuculuk kampanyası, yayın ve bilinç yükseltme çalışmasına imza atmış, faaliyetlerini tüm hızıyla sürdürüyordu. Türk Medeni Kanunu kadınların yürüttüğü kampanya sonucunda yeni

KİHEP’li kadınlar buluşması. (KİH-YÇ Arşiv - 2005)

değişmiş, Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler’in oluşturduğu Türk Ceza Kanunu (TCK) Kadın Çalışma Grubu ile üç yıl soluksuz sürecek Kadın Bakış Açısından TCK Kampanyası henüz başlamıştı. 2001 yılında kurulan, Müslüman Toplumlarında Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu (CSBR) ilk toplantısını gerçekleştirmişti. 1995’ten beri uygulanan KİHEP ise 24 ilde 1500 civarı kadına ulaşmıştı ve

programın ilk bağımsız değerlendirme araştırması, KİHEP’in kadınların hayatının farklı alanlarında ne kadar büyük dönüşümlere araç olduğunu ortaya koyuyordu. KİHEP şimdi 54 ilde ve Kıbrıs’ta, 12.000’in üzerinde kadına ulaşmış koskocaman bir dayanışma ağı. KİH-YÇ savunuculuk, hak bilinci, yerel örgütlenmeleri güçlendirme ve feminist bilgi üretimi çalışmalarını var gücüyle sürdürüyor.

Geçtiğimiz yirmi yılda kadınlar Türkiye’de ve dünyada pek çok şeyi değiştirdi, dönüştürdü. Ancak ne yazık ki kadınlara karşı ayrımcılığın ve şiddetin sürdüğü, kazanılmış haklarımızın bile tehdit altında olduğu, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanamadığı gerçeği ile de hep yüz yüzeyiz. Ama kadınların birlikte, örgütlü güçlendiklerini ve mücadeleyi sürdüreceklerini biliyoruz.

Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği’nin bugünlere gelmesinde onlarca kişinin çok büyük emeği, özverisi, katkısı var ve hepimiz parçası olduğumuz dayanışma ağları, hak hareketleri, işbirliği yaptığımız örgütler ve tabii ki KİHEP eğiticileri ve katılımcıları ile birlikte güçlendik ve yolumuza devam edebildik. Daha eşit, barış dolu, özgür, adil bir dünya için hepsine sonsuz teşekkürler ve nice nice 20 yıllara diyoruz.

KİHEP Yoluna Yaygınlaşarak Devam Ediyor...

Zelal Ayman

KİHEP Koordinatörü

KİH-YÇ, Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı'nı (KİHEP) 1995 yılından bu yana Türkiye'nin 54 ilinde ve 2010 yılından bu yana Kuzey Kıbrıs'ta uyguluyor. Derneğin yirminci yılını tamamladığı bu süreçte kadınların hak bilinci edinmeleri konusunda çok önemli bir araç olan KİHEP, ayırım gözetmeksizin tüm kadınlara ulaşmayı amaçlıyor. Şu ana kadar 192 KİHEP eğitimcimizin yaptığı 680 grup çalışmasını 12.000'e yakın kadın tamamladı.

Türkiye'nin tüm bölgelerinde KİHEP'li kadınların oluşturduğu ve içinde yer aldığı pek çok yerel kadın örgütlenmesi ortaya çıktı ve hem Dernek hem de birbiriyle dayanışma ağları kurdular. Böylece diğer kadın örgütleriyle ortak yürütülen pek çok kampanya ve platform çalışmasında hep birlikte yer alındı. Halihazırda KİHEP; Çanakkale Kadının El Emeğini Değerlendirme Derneği (ELDER), Van Kadın Derneği (VAKAD), Ayvalık Bağımsız Kadın İnisyatifi, Van Yaşam Kadın Çevre Kültür ve İşletme Kooperatifi (YAKA-KOOP), Marmaris Kadınlarla Dayanışma Derneği, Muğla Karya Kadın Dayanışma Derneği, Kırıkkale Kadın Dayanışma Derneği, Kırıkkale Kadın Platformu, Türk Kadınlar Birliği İzmir Bayraklı Şubesi, Muş Kadın Çatışı Derneği, İzmir Kadın Dayanışma Derneği, Karadeniz Kadın Dayanışma Derneği, Giresun Sacayağı Kadın Derneği, Ordu Kadını Güçlendirme Derneği, Bağlar Kadın Kooperatifi, Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Derneği, İstanbul Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Uygulama ve Araştırma Merkezi, Tekgıda-İş Sendikası İstanbul Şubesi, Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği ve Kuzey Kıbrıs'tan Feminist Atölye (FEMA) ile ortak yürütülüyor.

Dernek, KİHEP aracılığıyla devlet kurumları ve yerel yönetimlerle ortaklık yoluyla kadınlara ulaşma konusunda önemli adımlar attı. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ile 1998-2011 yılları arasında

işbirliği içinde çalıştı. Bu işbirliği protokolü Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile devam ediyor.

KİH-YÇ, KİHEP'in daha çok kadına ulaşmasını sürdürülebilir kılmak amacıyla 2008'den bu yana Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) ile çeşitli ortaklıklar yürütüyor. Şu ana kadar çalışan veya İŞKUR'un meslek kazandırıcı kurslarına katılan 2000'e yakın kadın KİHEP'ten yararlandı. 2013 yılından bu yana ise, 2015 yılı sonu itibarıyla 3 bin 250 kadına ulaşılmaya ilişkin çalışmalar yapılıyor.

Dernek, 2000'li yıllardan bu yana, kadınlara ulaşma konusunda önemli alanlardan biri haline gelen belediyelerin Kadın Danışma/Dayanışma Merkezleri ile ortaklık kurmaya önem verdi. Bu amaçla, 2013 yılında gerçekleştirdiği KİHEP Eğitici Eğitimi ile, kadın örgütlerini ve belediyeleri temsil eden katılımcıları kabul ederek, bu ağı daha da genişletme konusunda adım attı. Böylece KİHEP, Diyarbakır Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi (DİKASUM), İzmir Büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma Merkezi, Ağrı Doğubeyazıt Belediyesi Kadın Danışma Merkezi, Bitlis Tatvan Belediyesi Mizgin Kadın Merkezi, Bağlar Belediyesi Kardelen Kadın Evi, Yenisehir Belediyesi Epidem Kadın Danışma Merkezi, Urfa Viranşehir Belediyesi Berjin Amara Kadın Merkezi, Hakkâri Belediyesi Binevş Kadın Danışma Merkezi'nde uygulanıyor.

Geçen 20 yılda Dernek, hem KİHEP ve hem de Derneğin diğer çalışmaları konusunda pek çok yazılı ve görsel materyali üretti ve dağıttı. Bu konuda KİHEP'in ayırım gözetilmeksizin tüm kadınlara ulaştırılması ilkesinden hareketle Haklarımız Var kitapçıkları ve Mor Dizi belgeseli Kürtçe'ye çevrildi ve önümüzdeki aylarda basılarak dağıtılmaya başlanacak.

KİHEP'i oluşturan ve yaygınlaştıran tüm kadınlara yürekten teşekkür ediyor, dayanışma ağlarımızın daha da güçlenerek devam etmesini diliyoruz...

KİHEP'in Uygulandığı İller Haritası

Bitmek Bilmeyen İnadımız ve Umudumuz...

Ebru Batık

KİHEP Grup Yönlendiricisi / KİHEP Danışmanı

Kadınlar arasında geçti çocukluğum. Benim çevremdeki kadınların hayatı gece yarısına doğru başladı; yaşlılar, kocalar ve çocuklar uyuduktan, ev halkının ihtiyaçları karşılandıktan sonra... Çaydanlıkta çay demlenir, akşamdan kalma yemekler gelişigüzel ortaya serilir, birer sigara tütürülürdü gecenin boşluğuna doğru. Ayağımda terlikler ve pijamalarla, diğer bütün çocukların uyuduğu o saatlerde onlara eşlik etmek için direnirdim, çünkü muhabbetin en gerçeği ve en güzeli o zamanlarda yapılırdı; eş, ana, baba, konu komşu ne der diye düşünmeye gerek kalmadan bütün sırlar ortaya döküldüğünde. Hep dertliydi benim çevremdeki kadınlar; para sıkıntısı, anlayışsız kocalar, evin derdi, işin derdi... Dertlerin biri biter biri başlardı ve hep aynı sözle biterdi muhabbet: "Amaaaan abla! Bizde şans olsaydı zaten anamızdan erkek doğardık!" Feminizmi bu kadınlardan öğrendim ben, kadın dayanışmasını ve kadınların ne kadar güçlü ve muhteşem yaratıklar olduğunu. Yanımda olmaları her zaman güven verdi bana; paralı, güçlü, iktidar sahibi hiçbir erkeğin sahip olmadığı ve veremeyeceği bir güvendi bu.

2010 yılının Ekim ayında Dernekte işe başladığımda cebimdeki tek hikâyemdi bu kadınlar. Sonra Dernek sayesinde başka muhteşem kadınlarla tanıştım, kendi çevremdeki kadınları yeniden keşfettim ve hep beraber yaşadığımız şeyin sadece bir dertlenme değil, ne kadar büyük bir mücadele olduğunu anladım. Her birimiz, bu mücadelenin

çok değerli birer parçasıydık ve mücadelemiz evde, sokakta, işyerinde, özelde, genelde, kamusal alanda; kısaca var olduğumuz her yerdeydi. Özel olan bir o kadar da politiktiki işte. KİHEP bu mücadelenin en güzel anahtarlarından biri oldu benim için. KİHEP'e ilk bakışta aşık oldum, bu aşk geçtiğimiz yıllar boyunca azalmadı; tam tersine onu tanıdıkça arttı. Karşılaştığımız her seferde başka bir yönünü keşfettim. Bana ve diğer kadınlara o kadar güzel bakıyor ve dokunuyordu ki... Biz de ona dokunduk, Dernek'le ve KİHEP'le bir şekilde yolları kesişen kadınlar olarak, ince bir dantel gibi ilmek ilmek dokuyarak, beraber büyüttük onu. El Kitabımız, pilot uygulamalarımız, grup çalışmalarımız, Mor Bültenlerimiz, "Haklarımız Var!" kitapçıklarımız ve diğer materyallerimiz, belgesellerimiz, uzun telefon konuşmalarımız, ulusal ve bölgesel toplantılarımız, eğitici eğitimlerimiz ve illa ki değerlendirme anketlerimizle, her birimizin çok değerli emeğiyle büyüttük.

Bu yıl KİH-YÇ'nin 20. yaşgünü. Kurulduğu ilk günden beri Derneğin en vazgeçilmez parçası biz kadınlar; bizim mücadelemiz sayesinde hâlâ ayakta, hâlâ ilk günkü kadar genç ve dinamik. Sadece yaşadığımız ayrımcılık, acılarımız, suya yazılanlar yok tarihinde; hatta tam tersine gülüşlerimiz var, beraber geçirdiğimiz güzel zamanlar, değiştirdiğimiz hayatlarımız, vazgeçemeyişlerimiz, insanca bir yaşama dair bitmek bilmeyen inadımız ve umudumuz var. Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği, yaşadığı zorluklar içinde kaybolmayan kadınların hikayesi; dün, bugün ve yarın. Nice senelere...

İYİ Kİ BÖYLE BİR ÇALIŞMANIN PARÇASIYIM...

Sevgül Öncü

KİHEP Grup Yönlendiricisi - İzmir

Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği'nin çalışmalarını 1995 yılından itibaren izliyorum, 1996 yılından itibaren de eğitici olarak çalışmalara aktif olarak katıldım. İlk Eğitici Eğitimi Semineri'ne katıldığım günleri hatırladığımda, kendime gülmeden edemiyorum. Devlet memuruydum, işyerimden hoşnut değildim. Bu çalışmaya da işyerim tarafından, formaliteler yerine gelsin, diye gönderildim. Eğitime başladığım günlerde son derece mutsuzdum. Beni çalışmada güçlü kılan sadece iş disiplini ve sorumluluğumdum. Ayrıca ben insan hakkına inanırdım. Kadın hakkı kelimesi beni çok cezbetmiyordu. Ben şanslı bir kadındım. Toplumsal yaşam içinde kadın olmaktan dolayı mağduriyetimin olmadığını düşünüyordum. Eğitim hayatıma sekte vurulmamıştı. Çalışan kadındım. Süreç içinde, farklı yaşama sahip kadınları tanıyıp ve sorunlarını öğrendikçe, hayata geniş bir yelpazeden bakmak gerektiğini, "bize olmaz" dediğimiz olayların bir gün bizim de başımıza gelebileceğini hep göz ardı ettiğimi fark ettim. Toplumsal cinsiyetçi bakış açısının kadınların gelişimlerini hep engellediğini ve bu eğitimlerin kadınların yaşamında farkındalık yarattığını gördüm.

Ben, herkesin bu topluma verebileceği şeylerin olduğunu düşünürüm. Ben de bu düşünceden hareketle her yıl bir grup oluşturmayı prensip edindim. Her çalışma beni biraz daha güçlendirirken, gruba katılan kadınların da eğitimin sonucunda kendilerine olan güvenleri arttı. Eğitim boyunca kadınlar, sorunlarında yalnız olmadıklarını gördükçe, yaşam deneyimleri onların hayatta daha dik durmalarını sağladı. Bu eğitimin en güzel yanlarından biri de, kadınların kendilerini ifade ederken kendilerinde bir farkındalık oluşturmalarıdır. Özellikle "feminizm" kelimesi üzerindeki önyargıların kırılması, bu çalışmaya ayrı bir güç kazandırıyor.

Çalışmanın bugüne kadar köpürmesinde, gelişmesinde, doğru bir çalışma metodunun uygulanmasının etkili olduğu görüşündeyim. Her yıl yapılan eğitici değerlendirme toplantıları, birebir takipler, toplantı sürecinde eğiticilere sunulan ortamlar, eğitimin içeriği, kadının kadına karşı duyarlılığı, eğitim sürecinde ve sonunda eğitim alanların ve grup liderlerinin aldığı hazlar, çalışmayı bugüne kadar taşıdı. İyi ki böyle bir çalışmanın içinde yer almışım. Kendimi şanslı hissediyorum. Kadın üzerinden olumsuz politikaların üretildiği ülkemizde, önümüzdeki hedefim; İzmir Belediyeleri bünyesindeki Semt Merkezleri'nde bu çalışmanın yürütülmesi için gerekli organizasyonu yapmak, inşallah başarabilirim. Bizi bu çalışma ile buluşturan, çalışmaya emeği geçenlere teşekkür ediyorum.

Dayanışmayla Büyüdük...

Nigar Etizer Karacık

KİHEP Grup Yönlendiricisi - Çanakkale

Çanakkale'de KİHEP'in hayatın içinde görünür olabilmesi için pek çok etkinlik tasarlandı ve uygulandı. Her yaş grubundan kadınlara grup çalışmaları gerçekleştirildi. 1998-2012 yılları arasında, KİHEP uygulamaları aralıksız olarak devam etti. Ben ve Nuran Akıncı 68 grup çalışması gerçekleştirdik. Diğer KİHEP eğiticileri de zamanla bu sürece eklenildi ve oldukça geniş bir kitleye ulaşıldı. İşte bu süreç içinde bana, diğerlerine bir şeyler oldu; değiştik, büyüdük, çoğaldık, çevremizi değiştirdik... Bıkmadan, usanmadan ve en önemlisi yılmadan!

Gerek grup çalışmaları ile gerekse açık alanda yürütülen etkinliklerle, kadınların yaşadığı ayrımcılıkla mücadeleye dikkat çekmeye çalıştık. Toplam 1564 kadın ile KİHEP arkadaşı olduk. Arkadaş olmak sorumluluk ister, biz bu sorumluluğu hep hissettik. KİHEP gruplarına katılmış kadınlara karşı sorumluluğumuz, mesleki uygulamalarımızı şekillendirdi. Biz biliyoruz ki, toplumun her kesiminde kadın ve kız çocuklarına karşı ayrımcılığın kemikleşmiş unsurlarıyla uğraşmak zor bir iş... Her dakika, nereye baksak kadın hakları ihlalleri ile yüz yüze geldiğimiz ülkemizde, bu zor sosyal sorunla mücadele etmek için ihtiyacımız olan desteği, bilgiyi Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği'ndeki arkadaşlarımızdan aldık.

Grup çalışmalarına katıldıktan sonra, yasal haklarını öğrenip, bu bilgiyi kendi hayatlarında kullanan kadınların yalnız ve çaresiz kaldıkları anlarda nereye başvurabileceklerini bilmeleri ve çevrelerine önder olmaları, kazandıkları yeni bilgi ve beceriler ile aile ve ilişkilerini korumaları, kendilerini daha kolay ve doğru ifade edebilmeleri, sorunlarının üstesinden gelmek için şiddete başvurmadan barışçıl yolları kullanmaları Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı'nın kazandırdıkları ile ilgili somut gözlemlerimiz içinde yer almaktadır. Ve kadınların kendilerinden hoşnut, kendini seven bireylere dönüştüklerini görmek, doğru yerde olduğumuzu defalarca ispatlamakta... Biz arkadaşlarımızla bir yola çıktık; bu yolun bizi eşitlik, kalkınma ve barışa ulaştıracağına dair inancımız hiç eksilmedi, eksilmeyecek...

Dayanışmayla...

Truva Toplum Merkezi'nin KİHEP grubu folklor gösterisi yapıyor. Kavga ve şiddet yerine dans ve müziği kullanan bu şahane kadınlar, Merkezimizin gururu oldular.

Genç kadınlarla KİHEP iletişim seansından bir görüntü. Grup oyunu olarak "gülüp geçmek" eğlenceli bir süreçti, ancak gerçek hayatta yaşadıklarımıza gülüp geçmek çok mümkün değil. Kadına yönelik şiddet, kadının yok sayılması, aşağılanması, töre cinayetlerine kurban gitmesi, örf ve adetlerin ve keyfi uygulamaların kadının yaşam alanını daraltması vb. pek çok hak ihlali gülüp geçilecek gibi değil. Haksızlıkları değiştirip geçmek için bu grup çalışmasındayız. Emek veren herkese sevgiler... (2005)

KİHEP'li kadınların "Haklarımız" sergisi. 2008 yılının KİHEP'li kadınları, Halk Bahçesi'nde halkı bilgilendirmek amacı ile böyle bir stant hazırladılar. İki gün süren bu etkinlikte, şiddete karşı alınabilecek önlemleri öğretmeyi amaçladılar. Çalışmayı ortalama 500 katılımcı izledi. Ayrıca, KİHEP gruplarına katılmak isteyen kadınlardan da başvuru aldılar.

KİHEP Hikâyesim

Ayla Erdoğan

KİHEP Grup Yönlendiricisi - İzmir

Ben, KİHEP'i 1999-2000'de Ankara'da Fatma Üçer Gençlik Merkezi'nde, sevgili Şermin ve Yasemin'den aldım. İlk tanışma toplantısında "ben dili" ile tanıştım. O gün bana anlatılanların çoğunu hatırlamıyorum ama "ben dili" anlatılırken verilen örnekleri ve nasıl kullanılabileceğine dair bütün noktaları hala hatırlıyorum ve üzerinden 14 yıl geçmiş olmasına rağmen, hâlâ gruplarımda kullanıyorum. İşte o gün bu eğitimin, eğer içselleştirirsem, benim hayatımı nasıl değiştireceğini anladım.

2005 yılında Ankara'da 1000'e yakın KİHEP eğitimi alan kadın vardı. Ben bu kadınlar arasından seçilerek Eğitici Eğitimi'ne katıldım. Bu benim için büyük bir onurdu; başarılı olmak için çok büyük çaba sarf ettim. 2006 yılında ilk grubumu oluşturmaya başladım ama hiç kolay olmadı; üye olduğum dernek bana yer veremeyeceğini söyledi. Ben de derneğe üye kadınların bağlı oldukları diğer derneklere üye olmak kaydıyla KİHEP hakkında bilgi vermeye başladım. En son Cumhuriyet Derneği'nden sevgili Şenal Saruhan; "Ben bu eğitimi biliyorum, bizim Cumhuriyet Evi'nde başlayalım" dedi. Kendi çevremden ve mahalle mahalle dolaşarak ikna ettiğim kadınlarla KİHEP'e başladım. Çok da başarılı bir grup oldu; katılımcıların çoğu ilköğretim mezunu oldukları ve meslekleri olmadığı halde kendi ürünlerini pazarlarda satmaya, çocuk bakmaya ve en önemlisi de aile içi çatışmalarını ortadan kaldırmaya başlamışlardı. Hatta şiddet yaşayan kadınlarımız 4320 sayılı yasayı (o zamanki şiddet yasası) uygulayarak yaşadıkları şiddeti durdurmuşlardı. Bu kadınlarımızın bir kısmıyla Ankara'ya gittiğim zamanlarda görüşmeye çalışıyorum.

Kadınların yaşanmışlıklarından kendi payıma düşeni de aldım ve İzmir'e geldim, alışmam hiç kolay olmadı. Hep Ankara'ya gideceğim günü düşünüyordum, ta ki evren beni Çanakkale'ye davet edene kadar. İzmir'den katılan grup yönlendiricilerinden sevgili Türkan'la yola çıktık ve çıkış o çıkış oldu. Beni Konak Kadın Meclisi'nde eğitim verdiği kadınlarla tanıştırdı. KİHEP'e sahip çıkan bu kadınlarla 6 yıldır birlikte çalışıyorum. Eğitim alan kadınların sayısını hatırlamıyorum ama Konak Kadın Meclisi ile 11 grup çalışması yaptım ve şu anda

Doğru Yerde miyim?

Şükriye Gürsoy

KİHEP Grup Yönlendiricisi – Marmaris/Muğla

Marmaris'te, KİHEP'i sevgili Gülşah'tan devraldığımında havalara uçmuştum. Toplumda her şeyi eleştiren ama "tut şunun ucundan" dediğinde ortadan kaybolan insanlardan olmak istemiyordum. Evet, benim de elimi taşın altına koyma fırsatım çıkmıştı. Gruplarda bunun kolay olmadığını, yaşayarak öğrendim. Kadına önce kendi değerini fark etmesini, toplumdaki önemini, ekonomik, sosyal, kültürel anlamda aldıklarını ve verdiklerini anlatmak önceleri zorlandığım konulardı. Şu anda 11'inci KİHEP grubum devam ediyor. İlk geldiklerinde ürkek,

KİHEP grup fotoğrafı (Fotoğraf:Ayla Erdoğan)

12'nci grubuma başladım. Katılan her kadın, grup bittikten sonra üç kadın getirmeye başladı. Şu anda o kadar çok talep var ki, bu yıl iki grup çalışmasını beraber götürmek durumunda kaldım. Üç yıldır Karabağlar Kadın Meclisi ile de çalışıyorum ve onlarla dördüncü grup çalışmamızı yapıyorum. Kadınlarımızla birlikte "1 kadın, 3 kadın; 3 kadın, 5 kadın" sloganını benimsedik ve yola devam ediyoruz. Çok da keyifli gruplar oluyor. Ayrıca, bu yıl İzmir'de bir ilki de gerçekleştirerek 91 KİHEP katılımcısı kadınla kahvaltı organizasyonu yaptık. Önümüzdeki günlerde ikincisini gerçekleştirimin çalışmalarını sürdürüyoruz. Umarım önümüzdeki yıllarda da, birlikte nice güzel KİHEP gruplarıyla hep birlikte oluruz.

Ben KİHEP ailesiyle tanıştıktan sonra sizlerden, Dernekten her konuda destek aldım. Başlangıçta eklerin fotokopileri konusunda sıkıntı yaşadım ama son üç yıldır fotokopi dosyalarımın gönderilmesiyle çok daha verimli ve keyifli çalışıyorum. Bu destek, üç yılda Konak'ta yedi, Karabağlar'da dört grup çalışması gerçekleştirmemi sağladı. Diğer konulardaki destekleriniz ve verdiğiniz güç, beni her zaman daha da zenginleştirdi. Bana güç veren isimlere bir kez daha teşekkür ediyorum. Ankara'da bana hep destek olan sevgili Seher Gündoğan'a, İzmir'de bu grupları açmamın yolunu gösteren ve hep yanımda olan sevgili Türkan Bakır'a, KİHEP kahvaltımızda yanımda olan sevgili Gülşah'a ve her telefonumda karşılaştığım tüm o tatlı sesli kadınlara sonsuz teşekkürler. İyi ki varsınız, sizleri ve hayatıma kattıklarınızı asla unutmuyacağım. İzmir'den kucak dolusu sevgi ve selamlar...

çekingen, korkulu gözlerin, zaman ilerlediğinde parlak, kendine güvenen, gülümseyen yüzlere dönüşmesinin mutluluğu benim için çok değerli. KİHEP'in önce katılımcısı, sonra eğitici olarak içinde yer alıyorum.

KİHEP'e bir arkadaşının önerisi ile gelen Aylın'ın "Ben kendimi bulmaya geldim" demesi... "Tüh! KİHEP'ten önceki yıllarım boşa gitmiş" diyen bir katılımcı... Bana yaptığım için çok değerli ve anlamlı olduğunu anlatıyor. Sorumluluk isteyen grup çalışmalarında, çok dikkatli olmayı gerektiren bu işi ben gerçekten severek yapıyorum. Hobiler edindim, spor çalışmalarına katıldım, sosyal aktivitelerin içinde yer aldım. Hiçbiri KİHEP'in yerini tutmadı. Ben her zaman, her konuda kendime şunu soruyorum: Doğru yerde miyim? Evet, ben KİHEP'liyim.

KİHEP'in Daha Çok Kadına Ulaşması Dileğiyle...

Neşe Özen

KİHEP Grup Yönlendiricisi - Ankara

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği arasında, 1998 yılında imzalanan protokol ile Toplum Merkezleri'nde uygulanmaya başlayan KİHEP'le 2001 yılında tanıştım ve 2010 yılının sonuna kadar 9 yıl boyunca SHÇEK Aile ve Toplum Hizmetleri Şube Müdürlüğü'nde programın koordinatörlüğünü yaptım. Mor Bülten'in bu özel sayısına ne yazabilirim diye düşünürken, önce çok güzel anıları hatırladım. Değerlendirme toplantılarında tüm KİHEP uygulayan arkadaşlarla

KİHEP Eğitiminin ilk yıllarından (KİH-YÇ Arşiv)

Sana Hoşçakal Demeyeceğim...

Şule Sepin

KİHEP Grup Yönlendiricisi - Ankara

İnsanın arkadaşları, dostları olur yaşamı boyunca. Bu ilişkiler zamanla kesintiye uğrar ya da biter. Kimi zaman kayıplarımız için üzüldük, kimi zaman da «İyi ki bitti» deriz. Ben öyle bir dost biliyorum ki, benim içimde hep yaşayan, hatta farklı zamanlarda farklı kılıklarla karşıma çıkan. Onu tanıdığımdan beri, kendimi ne zaman yalnız, çözümsüz hissetsem hep yanımda oldu. Ona, kararlar verirken kızsam da, benden hiç ayrılmadı. O an yanımdan sessizce uzaklaştı, fakat sonra onurla geri döndü bana. Bu dost, arkadaş, aile, belki kitaptan öte bir şeydi. Yaşamımın en önemli dönüm noktası oldu.

Onunla 2002'de tanıştım. Tanışmama engel olmak istediler. «Görmüyorsun, sen onunla yapamazsın» demek istediler ama bunu açıkça diyemediler de, ima etmeye çalıştılar. Fakat onunla tanışmamda rol oynayanlar, bu engeli tanımadılar. Adını önce eğitim veren arkadaşımından duymuştum, o zaman Toplum Merkezi'nde bireysel görüşmeler yapıyordum. Bana gelen birçok kadın, onunla grup eğitimi sırasında tanışmıştı. O kadınlar ki, harikalar yaratıyorlardı. On görüşmede alacağımız yolu, üç görüşmede kat ediyorlardı. Ben yürürken, onlar koşuyorlardı. Çok etkilendim. İçimdeki çocuk, «Bana ne, ben de tanışacağım onunla» diyordu. Laf anlatamadım kendime. İçimdeki çocuğu dinledim ve onunla tanışmak için İstanbul'a gittim. On iki gün birlikte olduk. Önceleri pek bir şey anlamadım. Sanki rüyadaydım. Bazen çocukluğumun acı anılarına dönüyordum, bazen

bir araya geliştirdiklerimiz, Toplum Merkezleri'nden gelen KİHEP gruplarının açılması haberleri; sertifikaların yetiştirilmesi; KİHEP Eğitici Eğitimi'ne katılacak Toplum Merkezi çalışanlarının seçilmesi; İl Müdürleri'nin ikna edilmesi; Toplum Merkezleri ve Aile Danışma Merkezleri'nden gelen uygulamalara ilişkin harika haberler; Ankara, İzmir, Adıyaman'da gerçekleştirdiğimiz bölgesel toplantılarda, KİHEP uygulayıcısı olan arkadaşlarımızın başarıları ile KİHEP katılımcılarının hayata nasıl tutunduklarının, önlerindeki engelleri tek tek nasıl aştıklarının bizzat kendileri tarafından anlatılmasının bizleri nasıl heyecanlandığı; «işte budur» dediğimiz anları...

Gittikçe daha da güçlenen ve bu gücünü de kadınlardan alan KİHEP'in daha çok kadına ulaşması, onlara dokunması dileğiyle; kadınların hayatlarındaki şiddeti durdurmaları, haklarını savunabilmeleri için nasıl örgütlenebilecekleri ile ilgili yol gösteren; eğitim ve çalışma hayatına katılmalarına vesile olup, KİHEP'i bugünlere emek emek taşıyan; 1998 yılından başlayarak, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağlı Toplum Merkezleri, Aile Danışma Merkezleri, Kadın Konukevleri'nde çalışmış tüm KİHEP uygulayıcısı arkadaşlarımla, SHÇEK'in dışında İzmir, Diyarbakır, Gaziantep, Van, Balıkesir, Muğla illeri ile, Kıbrıs'tan aramıza katılan arkadaşlarıma, KİH-YÇ Derneği'ne selam ve sevgiler.

bilgileniyordum ama eğlenmeyi de ihmal etmiyordum. Zamanla parçalar bir araya geldi ve bende bir bütünü oluşturdu. Herkese onu anlatıyordum. Hatta «Bu kız deli galiba» bile diyenler oldu. Ama aldırmadım. Delirmek çok güzel bir serüvendi onunla.

Onunla yaşadıkça, onu kadınlarla paylaştıkça, daha da çok geliyor ve öğreniyordum. Bu kez çevremdeki insanlar bendeki değişimlere inanamadılar. Çünkü ben önceden çok kavgacı, sevgimi gösteremeyen, insanları rahatlıkla kırabilen, kararlarında kötü deneyimlerini ön plana çıkaran biriydim. Daha da önemlisi, erkek egemen bakışıyla bakardım kadınlara. Sözüm ona kadın haklarını savunan ben, ev işi yapan bir erkek eşi görünce, kadını eleştirirdim. Onun sayesinde bu olumsuzluklarımdan arındım, daha da arınmaya çalışıyorum. Ben, onun sayesinde bir birey ve kadın olmayı öğrendim. Sadece öğrenmedim, öğrendiklerimi deneyimlerimle başkalarına da öğretmeye çalıştım. Öğrettiğim kadınlardan da yeni deneyimler öğrendim.

Onu yakından tanıyan çok kadın, hatta çok ülke var. Sizi çok meraklandırımdı. Hoş, söylemesem de siz anladınız çoktan ama yine de, üzerine basa basa gururla söylüyorum. Onun adı kısaca KİHEP. Adına herkesin binlerce anlam yüklediği; Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı. İyi ki seni tanıdım. Denize bile «Hoşçakal» denmiş. Ama ben sana yaşadığım sürece «Hoşçakal» demeyeceğim. Bilirim, senin kimseden kurtulmaya niyetin yok. Çünkü sen, verdiğin destekle bizlerin kurtarıcısın. Hoşgeldin ve gelecekte de bize hep hoş geleceksin.

Sahile Vuran Denizyıldızları...

Hale Kolay

KİHEP Grup Yönlendiricisi - İzmir

13-14 yaşlarımdayken, meslektaş ve mesai saatleri de birbirine yakın olan ebeveynimin ev içi ve dışındaki aile yaşamı sorumluluklarında keskin farklılıklar olduğunu gözlemledim. Çevremdeki diğer ailelere baktığımda, yaşam modellerinin bizimkiyle benzeştiğini gördüm. "Demek ki normalci buymuş" diye düşündüm.

Ailemin ve yakın akrabalarımın benden beklediğini bildiğim her şeyi sırasıyla yaptım. Üniversite eğitimimi tamamladım. Diplomamı alırmaz iş yaşamım başladı. Aşık olduğum adamla, geleneksel ritüelleri tümüyle yerine getirdikten sonra "makul" bir yaşta evlendim. 1,5 yıl sonra oğlumuz doğdu. Mutluluğumuz perçinlendi.

Sorumluluk sahibi ve duyarlı bir insan olmama karşın, hem iş hem de ev yaşamımda anlamlandıramadığım sıkıntılarım vardı. İşyerimde özellikle erkek meslektaşlarımdan ve amirlerimden gerçekten yılmışım. Üzerime aldığım sorumlulukları, işyerimde sabahlamak pahasına yerine getirdiğim halde haksızlığa uğradığım duygusunu sıkça yaşadım. Hatta bir kez eski patronuma "Ağzımla kuş tutsam rengini beğenmeyeceksiniz herhalde" demiştim. Hafif bir tebessümle karşılık vermişti. İş arkadaşlarımla ilgili bazı dertlerimi eşimle (aynı zamanda fakülteden sınıf arkadaşım/ meslektaşım) paylaştığımda, bana aktardığı yorumu "Hep mi onlar haksız?", üzerinden neredeyse yirmi yıl geçmesine karşın unutamadım.

Bu kadar kasvet yeter diyerek asıl konuya geçmek istiyorum:
HALE'NİN FEMİNİZM SÜRECİ

Evlenmeden önce, «gerekirse ben işten ayrılıp çocuklara bakırım» diyen eşim de ben de işten ayrılmamıştık. Ev dışında çalışan bir anne olarak, ne oğlumun ne de kızımın bebeklik dönemlerinde yanlarında olamamış ve suçluluk duygusundan da kurtulamamıştım. 2001 yılı ekonomik krizi işyerimin kapanmasına neden oldu. O zamanlar kızım üç yaşındaydı. Okul öncesi dönemde yanında olayım düşüncesiyle iş aramadım. Bir yıl sonra kızım da ben de ev dışında olmanın bizim için daha iyi olacağını gördük.

2005 yılında Ege Üniversitesi Kadın Çalışmaları Yüksek Lisans Programı'na girmemle başlayan feminizm sürecinin, benim için bu kadar çok yönlü yararı olacağını o zamanlar hayal bile edemedim.

Akademik çalışmaları, örgütlü kadın mücadelesi, eğitimler, atölyeler, sokak eylemleri izledi. Dört yıldır İzmir Kadın Dayanışma Derneği üyesiyim. Şu anda geçmişte yaşadığım sıkıntıların nedenlerini biliyorum. Tarih yazımını, bilim dallarını, kültür ve toplumsal yapıları feminist bakış açısıyla irdeleyebiliyorum. Dünyayı anlamak geçmişe göre daha kolay. Ataerkil toplum sistemi, kapitalizm, militarizm (listeyi uzatmak istemedim) birlikteliğinin biz kadınların yaşamlarını derinden etkilediğinin farkındayım. Bireysel çabaların yanı sıra örgütlü mücadele içinde de yer almamız gerekiyor.

Geçen yıl, uzun zamandır beklediğim KİHEP Grup Yönlendiricisi Eğitimi'ne katıldım. Çok verimli geçen iki haftalık eğitim sonrası ilk grubumu açtım. Oldukça heyecanlı ve keyifli bir çalışmanın içindeyim. KİHEP, kadınlara dair her türlü bilginin bir arada bulunduğu bir eğitim programı. Bence Kadın Çalışmaları için mini bir lisans eğitimi. Yüksek lisans programına giriş aşamasında yapılan mülakat sınavında Bölüm Başkanımızın "Neden kadın çalışmaları bölümüne girmek istiyorsun?" sorusuna, "sahile vuran denizyıldızları" anekdotuyla yanıt vermiştim: bir kadına bile dokunabilirsem kendimi mutlu hissedeceğimi söylemişim. İlk dokunduğum kadın, (kendim) önce şu ana dek cinsiyetinden ötürü maruz kaldığı tüm olumsuzlukların farkına vardı, şimdi hakları için mücadele ediyor. KİHEP sayesinde birçok kadınla yollarımız kesişti. İlk grubumdan aldığım ve beni çok mutlu eden mektubu tüm KİHEP'lilerle paylaşmak istiyorum:

"Sevgili Hale,

Son derslerimiz yaklaşıyor.

Demek oluyor ki ufukta ayrılık var. Güzel anılar biriktirdik.

Kendimiz hakkında ne kadar çok bilmediğimiz varmış.

Sayende farkındalığımız arttı. Seninle yolumuz kesiştiği için çok şanslıyız.

'Lütfen genellemeyelim, ben diliyle konuşalım' dediğini duyar gibiyiz.

Hayır biz, biz diliyle konuşuyoruz. Ve biz seni çok seviyoruz."

Gaziemir Kent Konseyi Kadın Meclisi KİHEP Grubu

Kişisel ilişkilerimde olumlu yönde katkısı olan feminizm sürecimi daha çok kadınla zenginleştirme ve paylaşma olanağı verdiği için KİHEP ve elbette programın ardındaki dinamik ekip çalışması için Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler Derneği'ne çok teşekkürler...

KİHEP Grup Yönlendiricimiz Hale ve grubundan bir kare. (Fotoğraf: Hale Kolay - 2013)

“KİHEP Aynasından Kendine Bakmak”

Derneğimizin 20. yılında KİHEP katılımcılarının deneyimleri çok önemli bizler için. Bu yüzden bu bölümde geçmiş yıllarda çeşitli dönemlerde Çanakkale’de ELDER aracılığıyla KİHEP gruplarını tamamlamış kadınların tanıklıklarını paylaşmak istedik. Bu tanıklıklar, gittikçe güçlenen, özgürleşen ve kendi kararlarını kendisi alan kadınları anlatırken, aynı zamanda hepimizin ne kadar çok ortak deneyimlerimiz olduğunu da gösteriyor. Katılımcı kadınlardan birinin söylediği gibi: “KİHEP gerçekten sihirli bir ayna gibi. Kendi kendimize anlamlandıramadığımız pek çok sorunu grup çalışması sürecinde daha kolay tanımlayabiliyoruz. Kendimize, ailemize, çevremize ve topluma kadın bakış açısı ile bakabilmek bir ayrıcalık. Gruptaki her kadının öyküsü, değişimi, hepimizin kendi hayatına yeniden bakmasını sağlıyor...”

Şimdi kendilerine kulak verelim.

ELDER Arşivinden (Fotoğraf :Yeşim Çanlıoğulları)

G.: KİHEP’e başladığımda, “hayır” kelimesi yoktu hayatımda. İnsanları kırmaktan korkuyordum. “Hayır” denecek yerde, “hayır” diyorum artık; ne zaman “evet” diyeceğime ben karar veriyorum. “Kendime neler katabilirim” diye baktım, o zaman 26 yaşındaydım. Evlenmişim, sorunum yok gibiydi. Yani aslında sorun çıkmasın diye devamlı alttan alan ben oluyordum. Haklarımı öğrenince kendime güvenim arttı. Hele aylık durumunu işlerken çocuğun annede kalabileceğini öğrenince çok rahatladım. Çalışmayınca babaya veriliyor diye biliyordum. Korkuyordum... Sonra haklarımı öğrenince alttan almaktan vazgeçtim. Eşim anlayışlı davrandı, “gitme” demedi. Bize öyle öğrettiler; büyüklere saygı, büyüklere “hayır” denmez, kocaya “hayır” denmez... Bugün geriye baktığımda kendimi daha gelişmiş, her şeyi daha iyi bilen, sosyal faaliyetlere daha çok katılan biri olarak görüyorum. Öğrenince kendimi daha iyi hissettim, evliliğimin mutlu olmasında bunun çok etkisi oldu. Oğlum 8 yaşında. Erkeklerle hiç iş yaptırılmazdı mesela bizde. “Erkek ev işi

yapmaz!” Oğlum yapıyor. Sofrayı kurmama yardım ediyor, tabakları yerleştiriyor. O da evimizde yaşıyor, onun da bir şeyler yapması gerekiyor. Kendi ayakları üzerinde durabilmesi gerekiyor. Babası kararına saygı duyar, bir şey demez bunlara. O da yardım eder. Bizim apartmandakiler de eğitilmiş. Derlerse eskiler der, söylerim ben de onun da eşine yardım etmesi gerektiğini. Bir de ben resmi yerlerden çekinirdim eskiden. Artık her işimi kendim yapıyorum.

B.: 1997 yılında katıldım KİHEP’e. Anne-çocuk eğitiminden sonra başladık. Biz biliyorduk ya her şeyi, başlayınca anladım bir şey bilmediğimizi... Eksik biliyorduk, yanlış biliyorduk, bildiğimizi sanıyorduk. O zaman ben hanım hanımcık bir insandım, kibarcıktım mecburen. Grup çok güzeldi. Nuran Hanım, Nigar Hanım vardı uzman olarak. Öğrenince süreç bizi örgütlenmeye götürdü. Birçok kadına ulaşalım, ulaşalım da nasıl? Ekonomik haklarımız olduğunu öğrendik ama ev hanımıydık. Her kadın evinde

bir şeyler yapıyor ama kendine yapıyor. Şiddet ve ekonominin üzerinde yoğunlaştık. Bir şeyler yapalım, ama ne? İlk başta kooperatif olalım dedik ama çok zor. Nakit para gerekiyor. Dernek olmaya karar verdik. Bir sürü kadındık ya, bir anda azaldık.

Dernek kuracağız, örgütleneceğiz ya; korkuttu bayağı bu kadınları. Ama yine de kalan bir avuç kadın, biz ne yapabiliriz, diye devam ettik yolumuza. Yaşlarımızdan destek aldık, derneği kurduk. Yönetim kurulumuz yaşlılardır bizim. Onlar ELDER’e el verdiler ama ne zorluklar çektik bir bilerseniz... Gidiyoruz, dernek kuracağız diye, “Otursanıza evde, elinizin hamuruyla ne işiniz var dernekle” diyorlar. Emniyete gidiyoruz, emniyet zorluk çıkarıyor; “Eksiği var, şunu getir bunu götür, olmamış”... “İşiniz mi yok sizin? Evinizde oturun örün dantelinizi, dernekle ne işiniz var?” dediler. Bunlarla karşılaştık biz. Ama sonunda başardık! 1999 Nisan ayında derneği kurduk.

KİHEP milattır bana. 1998 milat gibidir. Özgüven fazlaşıyor bir kere. “Şunu niye yaptın?” sorusuna karşılık “O, benim hakkımdı” diyebilmek KİHEP’ten sonra oldu bende. Hayatla bağım değişti. Daha çok istemem gerektiğini öğrendim. Mesela sabahın köründe hastaneye gidiyorsun, “Sıra doldu” diyorlar. Doğru çıktım, çıkacağım yere. Daha önce bunu yapamazdım. Eşim; “Şu KİHEP’e nereden gittin, senin dilin çözüldü” der, gülüşürüz bazen. Kendimi daha iyi ifade etmeyi öğrendim. İki kızımı büyütürken, aldığım eğitim çok işime yaradı. Cinsellikle ilgili çekinmek vardı, ayıp vardı. Utanırdık. Şimdi kızlarımla da daha rahat konuşuyorum cinselliği. İlk kızıyla böyle konuşamıyordum, çünkü sorularına ne cevap vereceğimi bilmiyordum. Şimdi hangi konuda olursa olsun, bilmediğimi araştırıp öğreniyorum. Şu anda Toplum Merkezi’nin yürüttüğü tüm çalışmalara elimden geldiğince destek oluyorum. Bu merkezler bizim ve biz her aşamasında içinde olmalıyız diye inanıyorum.

A.: KİHEP, sessizliğimi bozdu. Sesimi çıkarmamı sağladı. Başka eğitimler de aldım ben. El becerilerimi geliştirecek eğitimler. Dikiş dikmeyi seviyorum, bir şey üretmeyi... Sanayi makinesi kullanmayı bile öğrendim. Ama insanın kafasını geliştirmesi çok önemli. Bazı şeylerle mücadele edebilmek için şart! Feminizmin ne olduğunu öğrendim. KİHEP aldım, feminist oldum! Eskiden korkaktım, normale döndüm.

ELDER Arşivinden (Fotoğraf :Yeşim Çanlıoğulları)

N.: Benim hayatımdaki yeni dönem, Toplum Merkezi'ne gitmemle başladı. Nuran ve Nigar Hanım... Sonra o güçlü kadınlarla tanışmak iyi geldi bana. Nuran Hanım emekli olmamıştı daha. Çalışmak istiyordum, bir işim olsun istiyordum. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'ni yarıda bırakmıştım. Buraya dönüştü bir boşluk duygusu yaşamıştım. Sosyal hayat biraz dar gelmişti bana, kadın günleri falan bana göre değildi. Altın günleri, şu günleri, bu günleri... Hiçbir şeyi değiştirmiyordu kadınların hayatında. Kekler, pastalar falan...

Toplum Merkezi ile paylaştım çalışma isteğimi. "Yapabilir miyim" diyordum, "Ne tür bir iş olabilir acaba" diyordum kendi kendime. O iki güçlü kadın "Neden yapamayacaksın" dediler, desteklediler beni. O sırada devredilen bir iş vardı, ozalit ve fotokopi işi. Hemen devraldım. O zamanlar Çanakkale'de bu işi yapan iki erkek vardı, üçüncü kişi ben oldum. Ama nedense, ozalit ve fotokopi erkek işiymiş gibi "Yapamaz" dediler, "Bir kadın yapamaz"... İş yaptığım yerlere gittiler, indirimli fiyat teklif ettiler... Ticari olarak olumsuz propaganda ve haksız rekabet yaptılar. Yılmadım, işime devam ettim. İki oğlumu büyüttüm.

Toplum Merkezi'yle ilişkimi hiç kesmedim. Sonra KİHEP başladı zaten. Haklar öğrenildi, eksikler giderildi, yanlış bilgiler düzeltildi... KİHEP'le birlikte kendimizle yüzleştik. Cinselliği konuşabildik. Bizim yetiştirilme tarzımızın kabul etmeyeceği bir şeydi bu. Ben çocukken esnaf dükkânını kapatacak da sokağa çıkacağım. Pencereimizde demir kafes gibi bir şey vardı, akşama kadar onun arkasından bakardık sokağa. Dünya sadece Afganistan burkasını görüyor, asıl bizim burkalarımız içimizde, hem de kat kat...

Etrafın takip edici bakışları oluyor ister istemez. Bilgiler artınca insanlarla konuştuğunuz şeyler de değişiyor. Ben hep aynıydım aslında, bakımım değişmişti, duruşum aynıydı. Sonra anladılar bunu, danışmaya başladılar. Kendimi geliştirmeye başladığımı hissettim. Durgunluk döneminden destekle çıkmış, işimi kurmuşum. İl Kültür Müdürlüğü'nün Sosyal İşler Sorumlusu'yum şimdi. Hep kadınlara destek oldum, esnaf arkadaşlar benim bu konulardaki çalışmalarımı bilir ve saygı duyar, "Abla, bir iş var." diye haber verirler. Ben hemen

bir arkadaşın o işi almasını sağladım. Bir zincir oluşuyor bir süre sonra. Güzel oluyor. İnsan mutlu oluyor. Birlikte eğitim aldığımız arkadaşlarımızla birlikte, KİHEP'le hemen başka kadınlara ulaşmayı düşündük. Dernekleşmeye karar verdik ve ELDER'i kurduk. Örgütlenmenin temelinde, kadınların birbirine sahip çıkması olmalı. Kadının karşısına engel olarak çocuğunu, kocasını ve ailesini çıkarıyorlar. Kadının karşısına kendi bedenini çıkarıyorlar, cinsiyetini çıkarıyorlar. Dünyaya bakınca üzülüyorum halimize... El âlem Mars'ta su arıyor, biz iki bacak arasında namus!

S.: Evlendim, çocuklar doğdu, evde kalmaktan bunalıma girdim. Toplum Merkezi'nde Nigar Hanım'la tanışıp salı toplantılarına (Ev Kadınlarını Destekleme Projesi) katıldım. Sonra KİHEP... Uykudan uyandım. Paylaşmayı ve konuşmayı öğrendim. Yaşamamışım, görmemişim, duymamışım o güne kadar. Günlere giderdim KİHEP almadan önce. Sonra hayatım farklılaştı. Eğitimle birlikte insanın aile yapısı da değişiyor. İlişkiler, bakış açıları değişiyor. Toplum Merkezi'nde geçirdiğim süreçler evimde daha huzurlu bir ortam yaratmama yardımcı oldu. Sanayideki ilk kadın kaynakçı oldum. Demir doğrama işinde eşimle birlikte çalıştım. Baktım bir süre sonra marangozun eşi de gelmeye başladı, mermercinin eşi de... Sonra kız kardeşim de geldi yardım amacıyla. O, hâlâ devam ediyor çalışmaya. Yedi yıldır usta.

Bir sürü çalışmanın içinde oldum. Morabbin Parkı'na çıkıp boncuk, yiyecek sattım. Gelene ELDER'i anlattım. Danışma Merkezi'nin yönetiminde üç yıl çalıştım. Özgürlükle birlikte huzuru yakaladım. Bir tuğla da ben olayım istedim. ELDER aklı başında bir grup kadının oluşturduğu, aracı durumda bir yapı. Evdeki kadınla kurumlar arasında bir köprü... Birçok zor hayat gördüm, ayırlamadım. Hâlâ ELDER üyesiyim. Üç haftadır bu dükkânı çalıştırıyorum.

S.: Ben hiç çalışmamıştım. Ev hanımıydım. Arkadaşlardan bir eğitim olduğunu duydum. Evde oturmaktansa, gidelim dedik. Serüven başladı. Farkındalığımız vardı ama ne yapabiliriz bilmiyorduk. Bu yaştan sonra bir şeyler yapmak... KİHEP sayesinde buradaki arkadaşları tanıdım. Kendime güvenim geldi. Birbirini hiç tanımayan kadınlar bir araya geldi. Zor olanı başardık. Evden çıktık. Sosyal hayatta yoktuk. Toplam 200 kadın, girişimcilik ve kadın hakları ile ilgili çalıştık. Toplum Merkezi'nde çalışmalarımızı tamamladık. Birlikte yaptık! Yedi kadın, Ocak 2007'de Çanakkale Girişimci Kadınlar Üretim ve Pazarlama Kooperatifi'ni kurduk. Kooperatif nasıl kurulur hiçbir fikrimiz yoktu. Bankada hesap açtırırken bile hangi kategoriye koyacaklarını şaşırdılar. Önceleri ciddiye alınmadık. Devam etmek konusunda tereddütlerimiz vardı. Ortamımız da pek iyi değildi. İlk iki yıl maddi gelirimiz olmadı. Bugüne gelmemiz belediyenin bize yer vermesiyle oldu. Yılmadık, kapanmadık. Gittik kurumlara, otellere tanıtım yaptık. Kararlı duruşumuz sayesinde ciddiye alındık. Ev kadınlarına yeni iş alanları yaratarak aile ekonomilerine katkı sağlamayı, birlikte pazarlama olanakları oluşturmayı, Çanakkale'de kaliteli hediyeleşim eşya üretmeyi amaçladık. Bunu yaparken de kentin yerel ve kültürel motiflerinden yararlandık. Seramik, boyama, mefruşat alanlarında üretim yapıyoruz. Şu anda 12 üyemiz var.

N.: 35 yıldır sosyal konularda çalışıyorum. Toplum Merkezi'nin kuruluşunda da çalıştım. 2001'den bu yana, Türk Kadınlar Birliği (TKB)'nin kurucusu ve yöneticisiyim. Kadının her türlü hakkı konusunda çalışmalar yapıyoruz. Mahalle mahalle gezip okuma

yazma bilmeyen kadınları buldum, onlara okuma yazma kursu açılmasını sağladım. Hâlâ devam eden kurs var. Ben ve dernek üyelerimiz 2005 yılında KİHEP aldık. Bildiğimizi sandığımızın doğrusunu öğrendik. Kadının ne kadar değerli olduğunu, kişisel gelişiminin desteklenmesi gerektiğini öğrendik. Biz kadını topluma çekmek istiyoruz, değerinin farkına varılmasını istiyoruz. Eğitimler, bilgilendirme toplantıları, sanatsal kurslar, meslek edindirme kursları açıyoruz. KİHEP eğitiminden sonra grup çalışmalarında uyum sağladık, bakış açılarımız değişti.

B.: Toplum Merkezi ile ilişkim, kızım anaokulu yaşındayken başladı. KİHEP eğitiminin başlangıcında ve bitiminde çok farklıydım. KİHEP benim hayatımı çok değiştirdi. Eğer Toplum Merkezi'ne gitmeseydim şu an çalışıyor olmazdım, dört duvar arasında yaşıyor olurudum. "Ben şunu istiyorum" diyemeyen bir kadın olarak yaşamaya devam ederdim. İnsan olarak değerimi anladım. Kendimi anlatmayı öğrendim. Öğrendiklerimin ışığında, kızımı yetiştiriyorum şimdi. Daha atılgan oldum. Üç yıl seramik atölyesinde, muhasebede çalıştım. Bilgisayar kursuna gittim. Şimdi Sanayi Sitesi'nde seramik atölyesinde çalışıyorum. Bir ara gündüz nalburda, gece atölyede çalıştım. Toplum Merkezi'ne gitmemiş, KİHEP eğitimi almamış olsaydım çalışmaya cesaret edemezdim. Üstelik çalıştığım işler topluma göre kadınların yapamayacağı işler. İstiyordum, fakat cesaretim yoktu. Şimdi yine ikinci iş arıyorum.

S.: Çocuk oldum. Çocuk olamadan genç kız oldum. Hiçbir şeyimi bilemedim... Annemi tanımadım. Babaannemin yanında büyüdüm. 15 yaşında nişanlandım, 16 yaşında evlendim. İki çocukla 23 yaşında eşimden ayrıldım. Devlet hastanesine girdim, 20 yıl çalıştım. 35 yıldır cenaze yıkıyorum. İnsan hep yaşamı düşünüyor, ölümü hiç düşünmedim... Korku, baskı altında; kadına yasakları yaşaya yaşaya... Emekli olduktan sonra bir arkadaşım, "Seni Sosyal Hizmetler'e götüreyim" dedi. Gittim, çok hoşuma gitti. Değer verilen, alınan bir yer. Toplum Merkezi'nde kendimi buldum. Ben, ben olduğumu bildim. Altı sene gittim geldim, eğitim aldım. KİHEP, mahalle anneliği, deprem eğitimi ve İngilizce... Bu eğitimleri alana kadar her şeyim kısıtlıydı. 45 yaşından sonra her şeye göğüs gerebilecek bir insan oldum. "Dul kadın hacca gitmez" dediler, "Nikah yapılması lazım" dediler. Ben gittim hacca. Toplum Merkezi parlak bir kapı. Asla unutmuyorum, unutulacak yer değil.

Ben cenaze yıkayarak iki çocuğumu büyüttüm. "Zor olanı, kimsenin cesaret edemediğini yaparım" dedim. Hâlâ yapıyorum. Şimdiye kadar el için yaşamıştım, Toplum Merkezi'ne gittikten sonra kendim

ELDER Arşivinden (Fotoğraf :Yeşim Çanloğulları)

için yaşıyorum. Yıllarca eve kolonya almadım, "Dul kadın sürünmüş" demesinler diye. Perdeyi erkenden kapatıp otururdum. Şimdi, kim ne derse desin... Arsasını alıp kendime ev yaptım. Kimse katkım var diyemez, miras da değil, kendim yaptım. Eşimden ayrıldıktan sonra sokakta kalmıştım. Şimdi kızlarım okudu, yurtdışına bile gönderdim onları görsünler diye.

Dönemin Belediye Başkanı ile konuşuyoruz. Bu parkta yalnızca satış olmayacak, kentli kadınlara haklarını öğretmeye de yardımcı olacak bir çalışma yürütülecek, burada şiddet ile mücadele edilirken, aynı zamanda şiddet mağduru kadınlara ekonomik destek olmaya yönelik çalışmalar da yürütülecek diyoruz ve Belediye Başkanı'nın desteğini alıyoruz.

Kadınların örgütlenmesi ile birlikte sık sık Belediye ile toplantılar düzenledik. Belediye'den kadınların hem el ürünlerini satabilecekleri, hem de Toplum Merkezleri'nin tanıtımına katkıda bulunabilecekleri uygun bir ortam istiyorduk. 1998'den bu yana Morabbin Parkı, Çanakkale kadın örgütlenmesini temsilen, önce Toplum Merkezi kadınlarına, daha sonra ELDER'e protokol ile tahsis edilmiştir. Önce karton kutular üzerinde yerde açılan stantlar, şimdi çok renkli, keyifli, gerçek bir işyeri görünümünde. Burada kadınlar ile ilgili etkinlikler, söyleşiler, sokak toplantıları, sergiler yapıldı, yapılmaya da devam edecek.

Bu camdan çiçek kadınlar için ne çok anlam taşıyor. Bu çiçek kırılmadan, yok olmadan, dimdik ayakta durabilmek, geçimini kendi emeği ile sağlayabilmek demek Morabbin'li kadınlar için.

ELDER Arşivinden (Fotoğraf :Yeşim Çanloğulları)

S.: Önce Toplum Merkezi'yle tanıştık, sonra ELDER'le. ELDER'in kuruluşunda çalıştım. Toplum Merkezi'ne önce el sanatları var diye gittim. Gidiş o gidiş... KİHEP alınca, ne yapalım, ne edelim, derken, dernek kurmayı düşündük. Tek başına bir şey olmuyor. "Evde ürettiklerimizi nasıl satarız" diye düşündük, Belediye'ye müracaat ettik. Cuma Pazarı'nda yer verdi Belediye bize. Dönüşümlü iki stant açıyorduk her hafta. Orası da yetmedi. Küçük oğlum Anadolu Lisesi'ni, ortanca oğlum Askeri Lise'yi, büyük oğlum üniversiteyi aynı yıl kazandı. Eşim taşeron, inşaat işi yapıyor. Bir gün iki tepsi poğaça, bir tencere yaprak dolması yaptım, biraz da el işlerim, geldim Morabbin Parkı'na. Burada başkaları vardı, "Zabita seni kaldırır." dediler. "Kuracağım" dedim. Zabita geldi, "Bana yer gösterin" dedim. Yer gösterdiler, "Şimdilik buraya geç" dediler. Sonra belediyeye gittik, dilekçe verdik, yer verdiler. İkinci sene parkın ortasını talep ettik, bütün park bizim oldu. Sadece el emeği satıyoruz. Kurallarımız, düzenimiz var.

S.: Yüzümdeki enerjiyi Toplum Merkezi veriyor. Tansiyonum bir yükselir, buraya gelirim iner. Sosyal Hizmetler hayat kaynağıdır. Evde çalışıyordum, dışarıya geldim. 60 yaşında, Yaşlı Dayanışma'ya girdim. Yurtları Güçlendirme Derneği vardı, onlarla çalıştım. KİHEP aldım. Sonra ELDER'i kurduk. Yaşlı Dayanışma destek verdi, temel attı. Kızlara boncuk kursu açtım. Belediye hep destek oldu. Morabbin'i verdi. On sene önce kadına bakış başka türliydi. Bizim kadınlarımız bunu değiştirdi. Hiçbir zaman yılmadım. On yıldır Yaşlı

Dayanışması ile beraberim, toplantıları hiç kaçırmadım desem yeridir. Ben kocama sormadan karşı komşuya "Ne yapıyorsun" diyemezdim. Beyim Osmanlı erkeğiydi. Aldığım eğitimle, kavgasız gürlütüsüz anlaşma sağladım, kendi durumumu iyileştirdim yavaş yavaş. Bütün etkinliklere katıldım. Yalnız bir yere gidemezdim, küçücük oğlumu yanıma alıp kuvvet hissederdim. Şimdi insana komik geliyor ama ben bunu yıllarca yaşamışım. KİHEP bana bu yaşımda kendime güvenmeyi öğretti.

KİHEP'in Işık Saçan Kadınlarına Merhaba!

Ayça Seral

Gülşah'in Annesi

KİHEP'in ışık saçan kadınlarına buradan 'Merhaba!' diyebilmek benim için çok keyifli, bir o kadar da kıymetli. Heyecan içinde oturdum bu yazıyı yazmaya. Bu kadar bilinçli, ufku açık hemcinslerime galiba ilk defa sesleniyorum, işin sonunda mahcup olmak da var... Neden dersenez, ben bu dönem Dernek Başkanı olan Gülşah Seral'ın annesiyim! Evet, o ışık saçan kadınlardan biri de benim kızım! Bunun bana ne büyük mutluluk ve gurur verdiğini anlayabilmek için, küçücük kızınızın büyüdüğünde nelere muktedir olabildiğine şahit olmanız gerekiyor. Ben bu gururu yaşadım; 3 Ocak 2014'te İzmir'deki KİHEP'lilerin sabah kahvaltısında!

3 Ocak 2014'te İzmir'de düzenlenen KİHEP'li kadınlar kahvaltısı (Fotograf: Ayla Erdoğan)

İzmir'de oturduğumuzu ve Gülşah'ın geldiğinde evimizde kalacağını öğrenince, KİHEP İzmir eğiticilerinden Ayla Erdoğan, organizasyonuna beni de davet etmek nezaketini göstermiş, ben de hemen kabul ettim tabii. İyi ki kabul etmişim! Doksanı aşan güler yüzlü, hayat dolu, becerikli, birbirine kenetlenmiş, aynı dili konuşan, birinin başladığı cümleyi diğeri tamamlayan kız kardeşle bir arada olmak herkese nasip olmuyor. Evet, kadın olmanın farkındalığını yaşayan, hayata bakışlarını değiştirmiş kocaman bir aile gördüm orada. Ne kadar kendilerinden emindiler... Gıpta ettim, "Keşke daha gençken ben de böyle bir programla tanışmış olabilseydim", dedim kendi kendime. Güzel olan şeydi bence: Eğitimi alan kadınlar kendileriyle barışmış, haklarını öğrenmiş ve hayata bakışlarını değiştirmişler ve sonunda, bu olumlu değişim aile yaşantılarına da pozitif olarak yansımış. Bunu bizzat sevgili Ayla'nın ağzından dinledim; kimsenin kimseye dayatmadığı, hissedilmeden ailenin akışına gelip yerleşveren bir değişikliklikti bu!

Fikrini açıklayabilmek, gerektiğinde savunabilmek, ilgili kanun maddelerinden örnek verebilecek bilgiyle donanmış olmak, topluluk önünde teklemekten, sıkılmadan konuşabilmek... Bu toplumsal beceriler kadınlarımız için çok yeni ve bir o kadar da kıymetli. Aslında bütün bunlar özgüvene bağlı, galiba KİHEP'in kadınlara verdiklerinin en başında bu geliyor. Gözlemediğim bir başka artı da şu oldu; asırlardan beri kafamıza, ruhumuza adeta nakış gibi işlenmiş önyargılardan arınmıştı bu güzel kadınlar. Demek ki dedim, önce kendini tanıyıp kabul edince, "başka"larını kabul etmek çok zor olmuyormuş. Türkiye'nin hiçbir bölgesini uzak olarak görmeyince, tüm bölgelerinde yaşayan kadınlara uzanmak mümkünmüş.

Düşündükçe KİHEP'i efsanevi Köy Enstitüleri'ne benzetiyorum. Orada, hayatın her yönüyle baş edebilecek donanımda öğretmenler yetiştirilmek istenmiş ki, onlar da kendileri gibi öğrenciler yetiştirebilsin; burada da kendi hayatında söz sahibi olacak donanımda kadınlar yetişiyor. Ailenin direğinin kadın olduğunu düşündüğüm için bence bu çok önemli; aile içindeki dengeler, yetişecek çocukları etkiler. O dengenin sağlanması direğin sağlam ve güçlü olmasına bağlıdır. Eski Türk örfünde kadının aile ve toplumdaki yerine bakınca, asırlar boyunca neleri kaybettiğimizi görebiliyoruz. Belki de KİHEP'in bugün "öğrenci"lerine verdiği en kıymetli öğretisi, kadının toplumda ve hukuk karşısında eşit, saygı gören, sözüne kıymet verilen bir birey olduğunun bilincidir. Bu bilince ulaşmış bir kadının bundan vazgeçeceğini hiç sanmıyorum, bilâkis başka kadınlar için de karanlıkta yol gösterecek bir ışık olacağını düşünüyorum.

İğne ile kuyru kazmak diye bir tabir vardır; KİHEP'in yaptığı işte tam da bu! Açılan her yeni programla, eğitime katılan her kadınlara... Yolunuz açık olsun, işiğiniz hep artarak parlansın. Her birinizi ayrı ayrı öpüyorum.

Yerel Örgütlenmeden Deneyimler

KİHEP, Türkiye'de kadınların siyasete katılımına ve bağımsız yerel kadın örgütlenmesine de katkıda bulunmayı başından bu yana en önemli amaçlarından biri olarak belirledi. Bunun için KİHEP eğitimcileri ve katılımcılarının emekleriyle oluşan kadın örgütlenmelerine desteği elinden geldiğince verdi. Geçen 20 yılda pek çok KİHEP katılımcısı kadın buldukları yerlerdeki yerel siyasi karar alma mekanizmalarına girdi ve 20'den fazla örgütlenmeyi oluşturdu. Mor Bülten'in geçmiş sayılarında bu deneyimleri aktardık, bu sayıda ise beş bağımsız kadın örgütü hikayelerini paylaştı.

Kadın hakları insan haklarıdır...

KADIN EL EMEĞİNİ DEĞERLENDİRME DERNEĞİ (ELDER)

Örgütlenme serüveni 1998 yılında Çanakkale Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü Toplum Merkezi bünyesinde yürütülen, KİHEP ile başladı. Katılımcı kadınlar dört ay süren bu eğitim sürecinde, **kadın haklarının insan hakları** olduğunu öğrendiler. Anayasal haklar, insan hakları, ekonomik haklar, Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, toplumsal haklar, medeni haklar, cinsel haklar, iletişim, feminizm, örgütlenme, haklarımızı kısıtlayan gelenek ve görenek gibi sözlü yasalar ve kadına yönelik şiddet gibi konularda bilgilendiler, tartıştılar ve deneyimlerini paylaştılar. Bu hakları hayata geçirmek için mücadele etmeleri gerektiğinin bilincine vardılar.

Bu çalışmanın ardından 100 kadın, SHÇEK Toplum Merkezi çatısı altında, Kadın İl Kurulu'nu oluşturdu. Buradan, Ev Kadınlarını Destekleme Proje Grubu doğdu. Eğitime katılan diğer 100 kadın ise, kadın olmaktan kaynaklanan sorunlarına çözüm üretebilmek için örgütlü bir şekilde mücadele etmeye karar verdi ve 20 Nisan 1999 tarihinde Çanakkale Kadın El Emeğini Değerlendirme Derneği (ELDER) kuruldu.

ELDER, Çanakkale'de aile ve toplumda kadına yönelik cinsel, fiziksel, duygusal, ekonomik her türlü şiddeti engelleyici kurumsal mekanizmalar oluşturmak ve kadın bakış açısını yaygınlaştırmak amacı ile kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği halindedir. Kadınların özgür, eşit ve üretken bireyler olarak toplumsal yaşama aktif katılmalarını sağlamak için yerelde Kadının İnsan Hakları Eğitim Programı da uygulanmaktadır.

Kadına ve çocuğa yönelik şiddete dur diyebilmek ve kadınlarla dayanışmak için Kadın Danışma Merkezi açıldı. 27 Mayıs 2002'de, Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Derneği'nden Pınar İlkkaracan ve Karin Ronge de bizimle birliktedi. Onların kestiği kurdele bizlere uğur getirdi. (ELDER Arşivden - 2002)

MOR SALKIM KADIN DAYANIŞMA DERNEĞİ

Dilek Üzümcüler

KİHEP Katılımcısı – Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği Kurucu Üyesi

Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği; genel merkezi Bursa olan, 27 Nisan 2012 tarihinde kadın hakları aktivistlerince kurulmuş bir sivil toplum kuruluşudur. Kadın ve kız çocuklarına "Yalnız değilsiniz!" çağırısı ile destek veren Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği, şiddet mağdurlarına 7 gün, 24 saat hizmet veren telefon hattının ucundaki bir ses ile kadınlara güç veriyor ve alanlarında profesyonel üyelerinin katkılarıyla kadınlara sağlanan hukuki ve psikolojik destekle özel danışma merkezi niteliğinde hizmet veriyor. Şiddet mağduru, kadın sığınma evinde kalan ve sığınma evinden çıkarak hayatını kurtmaya çalışan kadınlara destek olan Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği birçok kurum ve kuruluş ile de işbirliği içinde çalışıyor. Sosyolog, psikolog, hukukçu ve kadın hakları aktivistlerinden oluşan dernek profili ile yüzlerce gönüllüye sahip dernek; kurulması üzerinden çok kısa süre geçmesine rağmen sahada birçok çalışmaya imza attı.

KİHEP'li Kadınlar (Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği Arşivi)

Tüm bu çalışma ve işbirliklerini yürütürken kadınlara hukuki ve psikolojik destekle el uzatan Dernek, aynı zamanda sığınma evlerinde kalan ve sığınma evlerinden ayrılan kadın ve çocukların muhtelif ihtiyaçlarını karşılayarak, sığınma evinde kalan ve ayrılarak hayatını kuran kadın ve çocukların motivasyonu için sponsorlarla gerçekleştirdiği motivasyon yemekleri ile kadın dayanışması sergilemektedir. Ayrıca; alanda yaptığı çalışmalar elde ettiği veriler ve çözüm önerileriyle kadın hakları politikaları üretmektedir.

Dernek, alan çalışmalarında erken evlilikler üzerine çalışmakta; kurumlarla işbirliği ile daha güçlü bir şekilde ilerlemektedir. Erken evlilikler üzerine atölye çalışmaları yaparak veriler üzerinden sorunu çözmeye çalışmalarına başlamıştır. Şu anda hedef kitle ve alanda çalışılacak kurumlarla görüşmeler yapılmış olup bir yıllık faaliyet planlaması hazırdır. Fotoğraf sanatçısı ve işadamı Faik Kaplan'la yapılan fotoğraf çalışması ve sergisi Türkiye'de ses getirdi. Alan çalışmalarında sadece Derneğimiz için kullanım iznini aldığımız kısa filmimiz sorunun sadece bölgesel olarak tanımlanması algısını ortadan kaldırmış, toplumsal bir sorun olduğunu ortaya koymaya katkıda bulunmuştur.

Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği uzun erimli hedefi, Mor Salkım Kadın Dayanışma Kompleksi kurmaktır.

Mor Salkım Kadın Dayanışma Derneği, bu yolda atılan her adımda her gönüllünün desteği, kadın ve kız çocuklarımız için bir umut olacak ve "Yalnız değilsiniz!" diyecektir.

KİHEP her gün yeni bir keşif demek...

VAN KADIN DERNEĞİ (VAKAD)

Zozan Özgökçe

KİHEP Grup Yönlendiricisi – VAKAD Kurucu Üyesi

KİHEP'in hayatımdaki anlamını bir kağıt kalem olarak yazmak çok zor. Neredeyse 10 yıldır hayatıma ideal olarak koyduğum cinsiyet meselelerini sorgulamam, yaşamımı ve yaşam içerisindeki pratiklerimi değiştirmem için bir evre oldu benim için. KİHEP'in benim yaşamımı değiştirdiği gibi başkalarının yaşamını da değiştirdiğini görmek ise bana başka bir coşku veriyor. KİHEP sonrası kurduğum dostluklar ve dayanışma ağları ile kendimi daha bir güçlü hissediyorum. Fark etmek, birlikte fark etmek çok değerli deneyimler benim için.

VAKAD, KİHEP almış kadınların kurduğu bir dernek. En çok dayanışmaya ihtiyacımız var, en çok deneyim paylaşmaya ihtiyacımız var. Biz kadınlara doğduğumuzdan bu yana hep birbirimiz ile rekabet etmeyi öğrettiler. Kim daha güzel, kim daha çalışkan, kim daha namuslu, kim daha iyi biri ile evlendi...

Ama birbirimizi dinlemeyi, anlamayı, birbirimiz için çaba harcamayı, emek vermeyi öğretmediler. KİHEP bana bunu öğretti. Örgütlü olmayı ve örgütlü hareket etmeyi öğretti. VAKAD benim için önemli bir deneyim bu anlamda. VAKAD kurulduktan sonra önemli işler yaptı. Örgütlü hareket ettikçe bir şeylerin değiştiğini görmek daha bir coşku kattı çalışmalarına.

Her yerde eşitlik, her yerde örgütlenme...

MUŞ KADIN ÇATISI DERNEĞİ

Nurcan Çetinbaş

KİHEP Grup Yönlendiricisi – Muş Kadın Çatısı Derneği Kurucu Üyesi

Türkiye'de başta ülkeyi yönetenler olmak üzere sürekli kadın üzerinde baskı yaratan politikalar bitmek bilmiyor. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve cinsiyete dayalı ayrımcılık, eğitimden çalışma yaşamına, sağlıktan karar alma mekanizmalarına katılıma kadar yaşamın her alanında ciddi boyutlarda. Bu eşitsizlik, kadınları ve kız çocuklarını ciddi derecede olumsuz etkiliyor. Eşitlik yönündeki çabaların etkisi, toplumsal cinsiyet konularının diğer siyasal, ekonomik ve kültürel hedeflerden ayrı bir alan olarak ele alınması durumunda, son derece sınırlı kalıyor. Erkek egemen sistem kadınları bulunduğu tüm ortamlardan kopartarak, kendi istediği alanlara çekerek ya da dar bir alan içinde yönetmeye çalışıyor.

Kadınların kürtaj ya da sezaryen yapmaması için devletin yeni yasalar çıkardığı ve kadınlara en az üç çocuk doğurmaları için baskı yaptığı, televizyonlarda hamile kadınların dışarı çıkmaması gerektiğiyle ilgili duyurular yapılan bir ortamda kadınlara karşı gerici bir anlayış giderek büyüyor. Türkiye genelinde sırf kadın olduğundan dolayı kadının yaşadığı sıkıntılar Doğu Anadolu Bölgesi'nde daha yoğun hissediliyor. Yıllardır yapılan ayrımcılık nedeni ile bölgede insanlar

2014 yılı aynı zamanda VAKAD'ın kuruluşunun 10. Yılı. VAKAD'a uzun bir ömür diliyoruz... (VAKAD Arşivinden-2014)

Hep yeni şeyler yapmak, hep yeniden keşfetmek sanırım bu dünyadaki en güzel duygu. KİHEP merak uyandıran bir eğitim programı. Merak etmek aslında her adımın başı. Bir meseleyi merak edip araştırıyorum ve kadınlık durumlarını sorgulayınca yeni mücadele alanları, yeni farkındalıklar ortaya çıkıyor.

KİHEP gibi bir programın yaratıcısı ve geliştiricisi olan KİH-YÇ'ye yirminci yılında şükranlarımı sunuyorum. Bu dünyada bir şeyler değişecekse, KİHEP bu değişimin halkalarından birkaçını oluşturuyor benim için.

İyi ki varsın KİHEP. Nice mutlu yıllara...

Muş Kadın Çatısı Derneği'nin, "Çocuk evliliklerine karşı" başlattığı kampanyanın alan çalışması. (Muş Kadın Çatısı Arşivinden - 2014)

çağa yeterince uyum sağlayamadığından burada kadına yüklenen geleneksel roller çok daha ağır. Batıda namus adına kadınlar şiddet görüyor, öldürülüyor, işkencelere maruz kalıyor. Doğuda ise namusun üstüne töreler ekleniyor. Tam da kadınlara yapılan bunca haksızlığa dur demek için kadınların daha çok örgütlenmeye ihtiyacı var. Kadının İnsan Hakları- Yeni Çözümler Derneği bu örgütlülüğü destekleyen KİHEP gibi programlarla hem kadınların birey olarak güçlenmesine hem de örgütlü hareket etmesine destek oluyor. Ayrıca KİH-YÇ, yerelde çalışan Muş Kadın Çatısı Derneği gibi kadın derneklerine deneyim aktarımı yaparak onların güçlenmelerine katkıda bulunuyor.

Kadınlar Kıbrıs'ın Kuzeyini Değiştiriyor

Doğuş Derya - Fezel Nizam

Geçtiğimiz Ocak ayında kuzey Kıbrıs'ta kadınların ve LGBT bireylerin mücadelesi meyve verdi ve Ceza Yasası değiştirildi. Feminist Atölye (FEMA) aktivisti, Cumhuriyetçi Türk Partisi Birleşik Güçler Milletvekili ve KİHEP eğitici Doğuş Derya ile Ceza Yasası değişikliğine, bu değişiklik için yürüttükleri kampanya süresince aldıkları tepkilere ve KİHEP'in, Kıbrıs'ın kuzeyindeki etkilerine dair gerçekleştirdiğimiz söyleşiye paylaşıyoruz. Söyleşiye gerçekleştiren – yine FEMA aktivisti ve KİHEP grup yönlendiricisi – sevgili Fezel'e teşekkür ediyoruz.

FEMA aktivisti bir milletvekili ve KİHEP eğitici Doğuş Derya (FEMA Arşivinden)

Fezel: Seni Ceza Yasası değişikliğini gündeme getirmeye iten sebepler neydi? Mevcut yasada değiştirilmesi öngörülen noktalar nelerdi?

Doğuş: Eski Ceza Yasası, 1929 İngiliz koloni döneminden kalma birçok sorunlu madde içeren bir yasaydı. Özellikle taciz, tecavüz gibi kadına yönelik şiddet suçlarının cezalandırıldığı, fuhuşla ilgili maddelerin ve aynı zamanda eşcinselliği suç sayan maddenin bulunduğu "Ahlâka Aykırı Suçlar" bölümünün değiştirilmesi zaruruydu. Bölümün isminin de sakıncalı olduğunu alanda çalışan aktivistler olarak yıllardır söylüyorduk. Fakat 2014 yılına kadar durumu değiştirecek herhangi bir siyasi irade ortaya konulmamıştı. Bu maddelerin aslında insan hayatında yarattığı mağduriyetlere yakından tanıklık eden bir aktivist olarak, söz konusu maddelerin değişmesi konusundaki aciliyetin farkındaydım.

Gerçekleştirilen değişikliklerle, Ceza Yasası'nda son derece cinsiyetçi bir dille yazılan taciz ve tecavüz suçlarını modernize ederek; cinsel taciz, cinsel tecavüz ve cinsel saldırı suçlarını ayrı ayrı düzenledik. Eşcinselliği suç sayan maddeleri kaldırıp; bir kişiye cinsiyeti, cinsel kimliği ya da cinsel yöneliminden dolayı hakaret eden ya da dışlayıcı bir tutuma giren kişilerin cezalandırılmasını öngören Zem ve Kadih (Hakaret ve Aşağılama) suçlarını getirmekle beraber; ekonomik ya da psikolojik şiddet yaşamasına vesile olan kişilerin cezalandırılmasını öngören maddeler düzenledik. Ceza Yasası'nın mevcut versiyonunda fuhuşa yönelen kadınlar cezalandırılıyor, gece kulüplerinde seks kölesi olarak çalıştırılan kadınlar mağdur oluyordu. Dünyadaki seks işçilerinin de talepleri doğrultusunda fuhuş yapan kişiyi değil, fuhuşa sevk eden ve onların ekonomik kazançlarına el koyan aracı kurumları cezalandırarak, fuhuşa yönelen kişilerin yaşadığı mağduriyeti azaltmaya çalıştık. Böylece Ceza Yasası modern hukuk devletlerinin sahip olduğu standartlara getirildi.

F.: Ceza Yasası değişikliği sürecinde ne gibi tepkiler aldın?

D.: Bu süreç içinde şüphesiz ki bu çalışmalara önem veren, desteklerini esirgemeyen birçok sivil toplum örgütü oldu. Bunların

yanında homofobik tepkiler de aldık. Özellikle kendini Kıbrıs Türk-İslam Cemiyeti gibi isimlerle konumlandıran muhafazakâr kesimler eşcinselliğin aslında sapıklık, anormallik, doğaya aykırı bir durum olduğunu söyleyerek, ciddi bir nefret söylemini yaygınlaştırdılar. Başta Feminist Atölye olmak üzere bu alanda çalışan sivil toplum örgütlerinin, oldukça dirayetli durarak gelen olumsuz tepkilerin niye yanlış olduğunu çok iyi açıkladıklarını düşünüyorum.

Ceza Yasası değişikliği kampanyasına destek veren Feminist Atölye aktivisti kadınlar (FEMA Arşivinden)

Ceza Yasası'na gelen tepkilerin yanında bireysel olarak bana yöneltilen saldırılar da oldu. Bu süreç içinde gereksiz meselelerle uğraşan insan muamelesi gördüm. İnsan hak ve özgürlüklerini, toplumsal cinsiyet ile ilgili meseleleri tâli meseleler olarak görüp, bunları ötelemeye çalışan erkek egemen bakış; toplumsal cinsiyet eşitliğini ekonominin, barış süreçlerinin, sosyal politikaların bir parçası olarak görmüyor. Dolayısıyla erkek egemen bakışın gazabına uğradığım zamanlar oldu. *Fakat ben ne yapmak istediğimi çok iyi biliyorum, aldığım oyların bir borç olduğunun farkındayım. Benim için milletvekili olmak feminist aktivizmin bir uzantısıdır. Daha önce mücadele alanım olan sokaklara şimdi parlamento da eklendi. Bu mücadeleyi parlamentoda da sürdürmeyi boynumun borcu olarak görüyorum.*

F.: Bir milletvekilli ve feminist aktivist olmanın yanında bir KİHEP eğitici olarak, KİHEP'in Kıbrıs'ın kuzeyinde ne gibi etkileri olduğunu düşünüyorsun?

D.: KİHEP'in Kıbrıs'taki toplumsal cinsiyet eşitliği mücadelesini besleyen ve destekleyen bir fonksiyonu olduğunu görüyorum. Çünkü KİHEP alanda iş yapmaya çalışan kadınların eline ciddi enstrümanlar veren, gerek yazılı gerekse yazılı olmayan kurallar konusunda düşünmelerini sağlayan, kendi hayatlarını sorgulamalarına mahal veren ve kendi hayatlarını dönüştürmeleri konusunda güç edinmelerine yardımcı olan bir program. Bugüne kadar KİHEP alan kadınların örgütlenme yolunda giderek güçlendiklerini, eğer karma örgütlerde çalışıyorlarsa buldukları örgütlerde yer açmak adına çeşitli bürolar oluşturduklarını gördüm. KİHEP'in Feminist Atölye'yi de güçlendirdiğini, erkek egemen sisteme karşı olan kadınların FEMA çatısı altında örgütlenerek burada aktivizm yapmaya başladıklarını söyleyebilirim. Giderek büyüyen hoş bir dayanışma ağı oluştu. Bu dayanışma büyüdükçe, toplumsal cinsiyet meselelerinin toplumun gündemine getirilmesi çabuklaşıyor, dönüştürme kapasitesi de beraberinde büyüyor.

AWID'den 20.Yıl Kutlaması

Saira Zuberi

AWID Program Koordinatörü

Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği 2010 yılından bu yana, 157 farklı ülkeden üyeye sahip uluslararası bir feminist örgüt olan Kalkınmada Kadın Hakları Derneği'nin (AWID) bir üyesi. Türkiye'de yerel, ulusal ve uluslararası alanda çalışan önemli bir feminist örgüt olan KİH-YÇ, 2012 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen 12. Uluslararası Forum'da da AWID için oldukça kıymetli bir ortak oldu. Forumun Uluslararası Planlama Komitesi'nde görev alan KİH-YÇ, Forumun içerik ve tasarımına dair eleştirel öneriler geliştirilmeye ve geribildirimler yapmakla birlikte diğer yerel, ulusal ve bölgesel gruplara kolaylaştırıcı destek de sağladı.

AWID'in din, köktendincilik ve haklar konularında araştırmalara başladığı 2007 senesinde İstanbul'da gerçekleştirdiği ilk strateji toplantısında, KİH-YÇ'nin sağladığı destek yine çok önemliydi. 2001 senesinde, KİH-YÇ'nin öncülüğünde kurulmuş olan ve 16 ülkeden 40 sivil toplum örgütünden oluşan Müslüman Toplumlar da Cinsel ve Bedensel Haklar Koalisyonu'nda da AWID her zaman önemli bir destekçi ve müttefik oldu.

İki feminist örgüt arasındaki işbirliği ulusal ve uluslararası öneme sahip diğer konular ile daha da güçlendi ve genişledi. 2012 senesinde Türkiye'li feminist kadınların, AKP'nin TBMM'ye sunduğu yasal kurtaj süresinin 4 haftaya indirilmesine yönelik yasa tasarısına karşı başlattığı "Kürtaj Yasaklanamaz!" Kampanyası'na AWID de destek olmuştur. KİH-YÇ ve AWID, hem kadının insan haklarını hem de

toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla yönelik uluslararası politik alanlarda, hak temelli grupların çeşitli koordinasyonlarında ve savunuculuk faaliyetlerinde yer aldılar.

AWID, KİH-YÇ'nin Türkiye'de ve dünyada kadının insan haklarının sağlanması için çalıştığı 20 seneyi en içten dilekleriyle kutluyor! Farklı düzeylerde ve bağlamlarda çalışan bu iki feminist örgütün işbirliği, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik savunuculuk faaliyetlerindeki dayanışmanın kadın hareketine kattığı güç konusunda çok iyi bir örnek teşkil ediyor. KİH-YÇ'ye ve tüm kadınlara, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması alanındaki mücadelelerinde başarılarının devamını diliyoruz.

2012 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen AWID Uluslararası Feminist Forum'da buluşan kadınların yürüyüşünden bir kare (KİH-YÇ Arşiv - 2012)

2015 Sonrası Kalkınma Gündemi

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri Birleşmiş Milletler Açık Çalışma Grubu Toplantısı 8. Oturumu, 3-7 Şubat 2014 tarihleri arasında New York'ta yapıldı. Bu oturumun konuları arasında "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" ve "Kadının Güçlendirilmesi" de bulunuyordu.

KİH-YÇ olarak Birleşmiş Milletler düzeyinde yürüttüğümüz savunuculuk faaliyetleri sonucunda, 2015 sonrası Kalkınma Gündemi

çerçevesinde oluşturulacak olan Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin arasında tek başına bir hedef olarak yer alması gerektiğini düşündüğümüz "Toplumsal Cinsiyet Eşitliği" hedefi, son günlerde artık birçok dokümanda yer alıyor. Bu algının bizler için son derece sevindirici bir gelişme olmasının yanı sıra, Kadının İnsan Hakları - Yeni Çözümler Derneği ekibinin de dünya çapında büyük bir başarısı.

Feminist Strateji Toplantısı (KİH-YÇ Arşiv - Şubat 2014)

KİH-YÇ olarak katıldığımız 8. Oturum'dan sonra yine New York'ta, üç gün süren bir "Feminist Strateji Toplantısı" gerçekleştirildi. 31 ülkeden yaklaşık 50 feminist örgütün temsilcileri olarak bir Feminist Bildiri hazırladık. 2015 sonrası Kalkınma Gündemi'ne bütüncül ve feminist bir bakış açısı ile yaklaşarak hazırladığımız ve imzacısı olduğumuz bu kapsamlı metni sizlerle paylaşıyoruz.

Sürdürülebilir Kalkınma için Toplumsal Cinsiyet Eşitliği; Ekonomik, Sosyal ve Ekolojik Adalet

2015 SONRASI KALKINMA GÜNDEMİ İÇİN BİR FEMİNİST BİLDİRİ *

Birleşmiş Milletler'in 2015 sonrası uluslararası kalkınmanın rotasını belirlediği bir dönemde, her yaş grubundan, her kimlikten, her etnisiteden, her kültürden kadınlar, bölge çapında, toplumsal cinsiyet eşitliği, kültürel, ekonomik ve ekolojik adalet, sürdürülebilir kalkınma ve geniş kapsamlı barış için harekete geçiyor. Ülkeler arasında, ülkelerin kendi içinde ve kadın-erkek arasındaki servet, güç ve kaynak eşitsizliklerini kalıcılaştıran mevcut neo-liberal, doğal kaynak sömürücüsü ve paylaşımsız kalkınma modelinde kökten, yapısal ve dönüşümcü değişiklikler istiyoruz. Ülkeler arasında ve ülke içlerindeki şiddetli çatışmaların sebebi olan askeri-endüstriyel kompleks yatırımlarını arttıran mevcut güvenlik paradigmasına karşı çıkıyoruz.

İnsanların kâr amacıyla sömürülmesine hizmet eden ve eşitsizliklerin, savaşların ve çatışmaların, militarizmin, ataerkinin, çevresel bozulmanın ve iklim değişikliğinin artarak sürmesine sebep olan mevcut neo-liberal ekonomik kalkınma modelinden vazgeçilmesine yönelik bir paradigma değişikliği istiyoruz. Bunun yerine, insanlar ve devletlerarası eşitsizlikleri irdelleyen ve barışı, eşitliği, halkların özerkliğini ve gezegenimizin korunmasını güçlendirecek şekilde adalet adına güç ilişkilerini yeniden dengeleyen, insan hakları ve çevresel sürdürülebilirlik ilkelerine bağlı ekonomik modelleri ve kalkınma yaklaşımları talep ediyoruz.

Bu dönüşümcü değişim, şiddet ve çatışma zamanlarında olduğu gibi ekonomik ve ekolojik krizler sırasında da toplumsal refah ve tutumluluk adına kız çocukları ve kadınlara eşitsiz ve adaletsizce yüklenen yüklerin yeniden dağıtımını gerektirmektedir. Ayrıca bu yollarla meydana gelen kalkınmanın biçimine ve bu kalkınmanın tüm kesimlere refah ve sürdürülebilirlik sağlayacak şekilde yönlendirilmesine dikkat edilmelidir. Cinsiyet, yaş, sınıf, kast, etnisite, köken, kültürel ve dini arka plan, cinsel yönelim, cinsel kimlik, sağlık durumu ve yeteneklere dayanan ayrımcılıkların ve eşitsizliğin bileşenleriyle ve yapısal etmenleriyle mücadele edilmelidir. Bu, cinsellik ve üreme ile ilgili rızaya bağlı davranışlara suç muamelesi yapan mevcut yasaların ve politikaların incelenip yeniden düzenlenmesini de kapsamaktadır.

Uluslararası İnsan Hakları İlkeleri ve Yükümlülükleri ve bunların gerilemesiz, aşamalı gerçekleştirmelerini ve Rio İlkelerini köken alan, ortak fakat farklılaştırılmış sorumlulukların ve Kahire Eylem Planı'nın, Beijing Eylem Planı'nın ve Maastricht İlkeleri'nde belirtildiği biçimiyle Devletlerin Sınırdışı Yükümlülükleri'nin yerine getirilmesini de içeren, tüm yaş ve kimlikteki kız çocukları ve kadınlara hizmet eden bir kalkınma modeli geliştirilmelidir. Bu model ekonomik ve sosyal haklar ve kadının insan hakları ile ilgili sözleşmeler ve çok taraflı çevre anlaşmaları da dahil olmak üzere, devletlerin uluslararası insan hakları anlaşmalarını imzalayıp

uygulamaya geçirmelerini de gerektirmektedir. 2015 Sonrası tüm sürdürülebilir kalkınma modelleri, sosyal içermeyi ve eşitliği, insan güvenliğini, sürdürülebilir barışı, insan haklarının herkes için uygulanmasını ve toplumsal cinsiyet eşitliğini hedeflemelidir. Askerileştirilmiş barış ve güvenliğe aşırı ölçüde para harcayan mevcut güvenlik paradigmasının yeniden incelenmesi, ulusal normlarla yüceltilen Devlet sekülerliğine saygı duyulması, mevcut aşırı tüketim ve üretim modelinin sürdürülebilir tüketim, üretim ve dağıtım modellerinden birine dönüştürülmesi ve biyosfer yaklaşımını uygulayıp gezegen sınırlarına saygılı olan yeni bir ekolojik sürdürülebilirlik planının temin edilmesi gerekir.

Tüm kadınların insan haklarına saygı duyulmasının, korunmasının, gerçekleştirilmesinin, sürdürülebilir kalkınmanın ve barışın önündeki tüm mali ve yasal engelleri aşmayı ve bu bağlamda bir siyasi taahhüt inşa etmeyi hedefliyoruz. Uluslararası toplumun, silahlı çatışma, şiddet ve ayrımcılığa sebebiyet veren adaletsiz sosyal, ekonomik ve çevresel koşullara, yoksulluğun kadınlaşmasına, doğal kaynakların metalaştırılmasına ve kız çocukların ve kadınların güçlenip kendi insan haklarının farkına varmalarını ve toplumsal cinsiyet eşitliğine ulaşmalarını engelleyen besin egemenliği tehditlerine eğilmesi için çağrıda bulunuyoruz. **Özellikle şunları talep ediyoruz:**

1. Toplumsal cinsiyet eşitliği, mevcut güç, servet ve (bilgi ve teknoloji de dahil olmak üzere) kaynak yoğunluğunun yeniden dağıtımına hizmet eden, **toplumsal cinsiyet eşitliğini, kadının güçlenmesini ve kadının insan haklarının tamamıyla gerçekleşmesini sağlamak için bağımsız bir amaç** olmasının yanı sıra, tüm sürdürülebilir kalkınma amaçları, stratejileri ve hedefleri ile ilgili olan ve bunların kesişim noktasında bulunan bir konu olarak görülmelidir. Erken yaşta ve zoraki evlilikler, kadın sünneti, töre cinayetleri ve özellikle çatışma ve doğal afetler sırasında ve sonrasında cinsel şiddet de dahil olmak üzere cinsiyet tabanlı şiddetin tüm biçimlerine bir son verilmesini; cinsiyet, cinsel yönelim, ırk, etnisite, kültürel arka plan ve sağlık durumuna dayanan tüm ayrımcılık biçimlerinin sona erdirilmesini; tüm barış süreçleri dahil olmak üzere, siyasi, özel ve kamusal yaşamın, yöneticiliğin ve karar verme süreçlerinin tüm kademelerinde kadınların eşit, tam ve etkin katılımının sağlanmasına dair garanti verilmesini; kadınların arazi ve mülk konularında eşit haklara sahip olmalarına dair güvence verilmesini; tüm kadınların cinsel, bedensel, üreme ile ilgili bağımsızlığının damgalama, ayrımcılık ve şiddetten arındırılarak güvence altına alınmasını; ve yasaların, politikaların ve programların formülasyonu, gözetimi ve değerlendirilmesi ile ilgili bilgi edinilmesine yönelik olarak cinsiyet, yaş, ırk, etnisite,

konum, engellilik, sosyo-ekonomik durum verilerinin toplanıp istatistiklerinin yapılmasını talep ediyoruz.

2. Eğitim ile ilgili hedefler, kız çocuklarının, gençlerin ve kadınların eğitim ve yaşam boyu öğrenme olanaklarına erişmelerinin önündeki sosyal, kültürel ve toplumsal uygulamaların üzerine eğilen yöntemler içermeli; kız çocuklarının öğrenimlerine, güvenliklerine, temizliklerine ve hareketliliklerine olanak sağlayacak ortamlar yaratmalı; erken çocukluk, ilk, orta ve ileri seviyelerdeki nitelikli eğitim olanaklarına tüm çocuklar için evrensel erişilebilirlik sağlamalı ve cinsiyet ayrımlarını ortadan kaldırmalı, bunu yaparken, kız çocukları, ergenler ve genç insanların eğitimlerini sürdürdüklerinden ve tamamladıklarından emin olmak için ilk-orta ve orta-ileri düzeyler arasındaki geçişlere dikkat etmeli; kadınların kendi insan haklarının farkında olmaları için örgün ve yaygın eğitimler sağlamalı; insan haklarına saygı, özgürlük, ayırım yapmama, toplumsal cinsiyet eşitliği, şiddete başvurmama ve barış temini gibi değerleri teşvik eden kapsamlı cinsellik eğitim programlarını devreye sokmalı; cinsiyete duyarlı olan ve cinsiyet kalıplarını, cinsel ayrımcılığı, ırkçılığı ve homofobiyi ortadan kaldırmaya yönelik eğitim müfredatını uygulamaya sokmalı ve öğretmen eğitimlerini, tarafsız, peşin hükümsüz bir eğitime olanak sağlayacak şekilde gerçekleştirilmelidir.

3. Sağlık ile ilgili hedefler, cinsellik ve üreme sağlığı ve hakları da dahil olmak üzere mümkün olan en yüksek sağlık standartlarına sahip olma hakkını içermelidir. Sağlık hizmetleri, şiddetten, baskıdan, damgalamadan ve ayrımcılıktan uzak, bütünlük ve kapsamlı olmalı ve özellikle ergenler için, gebelik ve doğum kontrolü, doğurganlığa yardımcı tedaviler üzerine bilgi, annelik bakımı, güvenli kürtaj, cinsel yolla bulaşan hastalıkların önlenmesi ve tedavisi, HIV'in önlenmesi, tedavisi, bakımı ve desteği ile şiddete ve silahlı çatışmaya maruz kalmış olanlar için hizmet gibi olanaklara adil erişimin üzerinde durmalıdır. Tüm hizmetler erişilebilir, düşük maliyetli, kabul edilebilir ve kaliteli olmalıdır. Sağlıkla ilgili amaçların, hedeflerin ve göstergelerin geliştirilmesi için sağlık adına yapılacak olan yeni yatırımlar ve belirlenecek stratejiler, cinsellik ve üreme ile ilgili haklar başta olmak üzere tüm insan haklarına sıkı sıkıya bağlı olmalıdır.

4. **Ekonomik adaleti** sağlamak adına; Maastricht İlkeleri'nde de belirtildiği üzere, ekonomik ve sosyal hakları dikkate alan makroekonomik ve mali politikalar uygulamaları için devletlere kendi sınırları dışında yükümlülükler getiren bir "uluslararası kalkınma ortamının" oluşturulmasını talep ediyoruz. Bu ortam, kalkınmaya yönelik ticaret, vergi, parasal politikalar ve döviz kuru politikalarını, artan oranlı vergi tedbirlerini, devlet borcu işleme mekanizmalarını, ve ulusları ve halkları yoksullaştıran ticaret ve yatırım anlaşmalarının sona erdirilmesini; evrensel fikri mülkiyet haklarının sorgulanmasını; zararlı sübvansiyonların kaldırılmasını; çeşitli ekonomik kesimler için karbon-yoğun bir toplumdan güvenli ve çevreye uyumlu topluma geçişi sağlayan kapsayıcı ve sürdürülebilir endüstrileşme stratejilerinin uygulanması yoluyla üretim kapasitesinin yükseltilmesini; ücretli/ücretsiz çalışmaların yeniden dağıtımının, insana yakışır bir iş ve geçindirebilecek maaş yoluyla sağlanmasını ve cinsiyetçi işbölümünün değiştirilmesini; tüm yaşlardaki insanların sağlık hizmetleri, çocuk ve yaşlı bakımı,

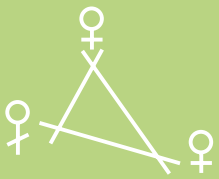
eğitim, gıda, yemek, su, temizlik, enerji, barınma ve istihdam gibi temel hizmetlere erişmesi için bir evrensel toplumsal koruma zemininin hayata geçirilmesini; küresel bakım zinciri genelinde bakım işlerinin tanınması ve tanımlanması ile bakıcıların haklarının korunmasını ve kadının kaynaklara eşit erişiminin sağlanmasını; teknoloji transferinin, finansmanının, gözetiminin, değerlendirmesinin ve araştırmasının, ihtiyatlık ilkesi uyarınca desteklenmesini; toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının insan haklarına yapılan finansmanın miktarının artırılmasını ve savaşla ilgili yatırımların askerileştirilmiş güvenlikten insan güvenliğine yönlendirilmesini içermelidir.

5. **Ekolojik adaleti** sağlamak adına, ekosistemlerin sağlığını ve ekosistem hizmetlerinin korunup onarılmasını ve doğanın öz değerinin farkına varılıp bu değere saygı duyulmasını; doğanın metalaştırılmasına bir son verilmesini; güvenli, sürdürülebilir ve adil üretim ve tüketim modellerinin uygulanıp tehlikeli madde ve teknolojilerin kullanılmamasını; arazi ve kaynak yağmacılarının aleyhinde yasal açıdan bağlayıcı tedbirlerle arazi kullanma ve edinme haklarının korunması gereken asli ekonomik aktörler olan ve çoğunluğunu kadınların oluşturduğu küçük çiftlik sahibi çiftçilere ve balıkçılara gerekli önemin gösterilerek herkes için gıda ve su egemenliğinin sağlanmasını; köylerde ve kıyı kesimlerinde yaşayan yerel halkların ve toplulukların kendilerine özgü bilgi birikimlerine saygı duyulmasını ve bu kesimlerin sahip oldukları, oturdukları veya kullandıkları arazileri, toprakları ve kaynakları etkileyebilecek tüm kalkınma projelerinde onların özgür, önden ve bilgilendirilmiş onaylarının alınmasını; kentlerde, kent çevresinde ve kırsal alanlarda adaletsizliği körükleyen ekosistem bozulmalarını ve doğal kaynak sömürülerini önlemek için, hızlı ve sürdürülemez kentleşmeyi tersine çevirerek, kentsel ve kırsal alanlarda yoksulluk içinde yaşamlarını sürdüren kadınların uğradıkları eşitsizliğe, baskılara ve istismara dikkat çekilmesini talep ediyoruz.

Ekolojik adalet; Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin güçlendirilmesini, Devletlerin Sınır dışı Yükümlülükleri için Maastricht İlkeleri'nin uygulanmasını ve iklim değişikliklerinin kurtaramadığı kültürel ve ekosistem kayıplarının ve gelişmekte olan küçük ada ülkelerinin karşılaştığı krizlerin açıkça tanınmasını, ve özellikle Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) gereğince yeni oluşturulan Zarar ve Ziyan mekanizmasının kuvvetlendirilmesini gerektirmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma çerçevesinin **denetimi ve hesap verilebilirliği** ve **uygulama araçları** ile ilgili olarak, kamu-özel sektör işbirliklerine karşı kamusal finansmanın önceliklendirilmesini ve sürdürülebilir kalkınmaya dair tüm kamusal ve özel faaliyetlerin saydam ve denetime açık olmasını talep ediyoruz.

* Metnin tamamına aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz:
<http://www.kadinininsanhaklari.org/imzacisi-oldugumuz-basin-aciklamalari/2015-sonrasi-donem-icin-bir-feminist-bildirir>

**KADININ İNSAN HAKLARI
YENİ ÇÖZÜMLER DERNEĞİ**

www.kadinininsanhaklari.org

[/KadininInsanHaklariYeniCozumler](https://www.facebook.com/KadininInsanHaklariYeniCozumler)

[#kadinih](https://twitter.com/#kadinih)